

**UNA PROPOSTA D'EDUCACIÓ MORAL:
CÀSTIGS EDUCATIUS**

M. Gràcia Vilavella i Gasull

Curs 2005-2006

ÍNDIX

PRESENTACIÓ		4-7
CÀSTIGS EDUCATIUS: fitxes de reflexió moral		
Consideracions introductòries sobre el material i com usar-lo.		9 i 10
Índex temàtic de les fitxes elaborades.		11-14
Índex per edats o nivells educatius.		15
• Fitxes de treball sobre la col·lecció <i>Pensa-hi</i>		
Orientacions generals.		17 i 18
<i>La meva llibertat i la dels altres.</i>	Fitxa per a l'alumnat	19 i 20
	Fitxa per al professorat	21-23
<i>L'orgull i la vergonya.</i>	Fitxa per a l'alumnat	24 i 25
	Fitxa per al professorat	26-28
<i>La violència i la no-violència.</i>	Fitxa per a l'alumnat	29 i 30
	Fitxa per al professorat	31-33
<i>La justícia i la injustícia.</i>	Fitxa per a l'alumnat	34 i 35
	Fitxa per al professorat	36-38
<i>De veritat o de mentida.</i>	Fitxa per a l'alumnat	39 i 40
	Fitxa per al professorat	41 i 42
<i>El bé i el mal.</i>	Fitxa per a l'alumnat	43 i 44
	Fitxa per al professorat	45 i 46
<i>Manar i creure.</i>	Fitxa per a l'alumnat	47 i 48
	Fitxa per al professorat	49 i 50
<i>L'èxit i el fracàs.</i>	Fitxa per a l'alumnat	51 i 52
	Fitxa per al professorat	53 i 54
<i>El coratge i la por.</i>	Fitxa per a l'alumnat	55 i 56
	Fitxa per al professorat	57-59
<i>Els petits i els grans.</i>	Fitxa per a l'alumnat	60 i 61
	Fitxa per al professorat	62 i 63
• Fitxes de treball sobre <i>La violència, targeta vermella.</i>		
Orientacions generals.		65 i 66
Fitxes per a l'alumnat.		67-69
Fitxes per al professorat.		70-74
• Fitxes de treball sobre <i>El llibre del Manel i la Camil·la.</i>		
Orientacions generals.		76 i 77

<i>Tots els robatoris fan el mateix mal?</i>	Fitxa per a l'alumnat	78
	Fitxa per al professorat	79 i 80
<i>Sempre està prohibit fer patir els altres?</i>		
	Fitxa per a l'alumnat	81
	Fitxa per al professorat	82
<i>Compromisos i enganys.</i>	Fitxa per a l'alumnat	83
	Fitxa per al professorat	84 i 85
<i>La regla d'or i el respecte.</i>	Fitxa per a l'alumnat	86 i 87
	Fitxa per al professorat	88 i 89
<i>La simpatia i l'antipatia.</i>	Fitxa per a l'alumnat	90 i 91
	Fitxa per al professorat	91 i 94
• Fitxes de treball sobre diferents temes i materials.		
Indicacions generals.		96 i 97
Quadre amb la relació de les fitxes sobre diferents temes i materials i les seves indicacions.		98 i 99
Reflexions inicials.		100-103
Sobre els deures bàsics dels estudiants.		104-106
La necessitat de normes.		107
Sobre les normes de convivència.		108
<i>El racisme explicat a la meva filla.</i>		109 i 110
<i>El silenci i l'odi. El racisme ocult.</i>		111 i 112
<i>La bona sort. Claus per a la prosperitat.</i>		113
<i>Ulisses i l'autocontrol.</i>		114 i 115
L'autocontrol.		116
<i>L'ocasió fa l'amic.</i>		117
<i>El cocolatero. Un tràfic criminal.</i>		118
<i>Les primeres maduixes.</i>		119-122
<i>Nike Air.</i>		123
Compromisos.		124
CONCLUSIONS		125
BIBLIOGRAFIA		126 i 127
ANNEX		128-132

PRESENTACIÓ.

Aquest treball ha sorgit a partir d'una experiència, que ara ja té una certa història, a l'IES Santiago Sobrequés de Girona. El seu antecedent més remot ens porta al curs 98-99 quan els pares d'una alumna van presentar una denúncia formal contra dos altres alumnes per haver agredit a la seva filla. Paral·lelament al procés judicial, i després d'estudiar i discutir què podíem fer, la Direcció de l'IES ens va proposar organitzar unes **sessions educatives amb aquests dos alumnes** (en el marc de les **mesures correctores** que preveu el Decret de drets i deures dels alumnes). Es van enfocar aquestes sessions amb el convenciment de que les mesures més sensates i coherents amb la seva funció que pot adoptar un centre docent són de tipus educatiu, fossin aquests alumnes innocents o culpables des del punt de vista legal. Des del curs 2000-01 la direcció de l'IES Santiago Sobrequés ens ha fet **responsables dels alumnes castigats**, tot assignant-nos dues hores lectives setmanals amb alumnes per a aquesta tasca. Es va prendre aquesta decisió al considerar que, per **millorar la convivència i el tractament de conflictes en el centre**, podia ser més efectiva aquesta activitat que no pas augmentar el nombre de crèdits d'ètica, en els quals, al poder apuntar-s'hi qualsevol persona, cal un enfocament més general i difícilment es pot incidir en els problemes concrets que van sorgint.

Així, a l'inici del curs 2000-01, en començar la pràctica sistemàtica de l'activitat, vam elaborar i lliurar a la Direcció el primer projecte d'actuació amb l'alumnat castigat, titulat ***Projecte d'acció educativa entesa com educació moral.*** L'objectiu era proposar unes activitats, plantejades des d'una **moral oberta**, que ajudessin a reflexionar i a assumir les accions i, en general, la vida com una cosa pròpia. De cap manera es tractava del que de forma tradicional s'ha entès per educació moral, o sigui, "fer sermons" i, per tant, detallar el que s'ha de fer, normalment amb una clara base religiosa. Des d'aleshores hem organitzat sessions educatives, sobretot amb alumnat castigat, amb aquesta orientació i preparant el material adequat.

Partint d'aquesta feina feta, l'objectiu bàsic que ens vam proposar en sol·licitar una llicència era millorar i ampliar aquest material que havíem anat elaborant o improvisant amb una certa urgència i precipitació aquests darrers cursos. Així doncs, preteníem crear un bon **fons de material d'educació moral** per treballar amb **alumnat castigat** o de manera **preventiva** i que estigués adequadament introduït i estructurat perquè fos utilitzable per qualsevol professional i des de qualsevol centre.

El nostre punt de partida per elaborar aquest material era entendre l'educació moral des de l'òptica d'una **moral oberta i autònoma** i, per tant, que el seu propòsit últim ha de ser **fer reflexionar** l'alumnat perquè millori la seva sensibilitat moral, la seva consciència de responsabilitat sobre les seves accions i el seu comportament diari. En aquesta línia calia treballar sobretot aquelles capacitats-virtuts com l'empatia, la consciència (de que no tot és igual, que no tot està igualment bé) i l'autocontrol, que sembla que són fonamentals per assumir altres valors més substantius com el respecte i la justícia. Per això, i des de la consciència de la complexitat de l'educació moral, vam optar per autoexigir-nos que aquest material reunís unes condicions ben definides:

- a) Tingués una clara dimensió **vivencial** perquè arribés a l'alumnat tant **intel·lectualment** (fent exercicis de comprensió, de raonament moral, d'anticipació de les conseqüències dels actes, etc.) com **afectivament** (fent exercicis d'empatia per tenir en compte els sentiments implicats en les situacions, tant d'un mateix com dels altres, etc.)
- b) Fos **significatiu**, o sigui, adequat per a les diferents edats de l'alumnat d'ESO, les seves diverses capacitats acadèmiques i, també, la seva cultura.
- c) Que tingués **relació**, directament o més indirectament, **amb el motiu del càstig**.

Em relació al nom "càstigs educatius" volem matisar que des de sempre hem **accentuat més el factor educatiu que el de càstig**. Hem limitat l'aspecte de càstig al fet que l'alumne/a ha de venir a l'IES fora d'hores lectives i ha de treballar. Tota la resta, des del tipus de treball fins al tracte o clima de les sessions, s'intenta que sigui educatiu i tingui sentit per a l'alumnat.

Per acabar de definir el nostre tema volem fer explícits una sèrie de supòsits que assumim com la base del nostre treball:

1. Que respecte als **conflictes diversos de convivència** que es donen en els centres docents cal **apostar** decididament per fer efectives totes les **mesures educatives** possibles, tant per prevenir-los com per remeiar-los. Sintonitzem totalment amb l'informe *La convivència en els centres escolars* del Consell Escolar de Catalunya (2002) que defensa que per resoldre els conflictes cal fer-ho amb criteris pedagògics, dins mateix del centre on s'han produït, i convertir-los en una eina per aprendre a conviure. Les mesures estrictament punitives, almenys en la gran majoria de casos, s'haurien de prendre només al final de tot un procés educatiu.

2. Que l'educació moral és una part central de l'educació global i que de cap manera és responsabilitat exclusiva del centres educatius, ja que la comparteixen amb altres instàncies com la família, els mitjans de comunicació, etc. Ara bé, hi ha una certa **part de responsabilitat que sí que correspon a l'escola** i que la comunitat educativa "*ha d'assumir de forma decidida i inexcusable*" (J. M. Puig i J. Trilla a "La educación en valores", *Cuadernos de Pedagogia*, n.140, pàg. 14). Creiem que aquest nostre projecte col·labora en fer efectiva **una part d'aquesta delicada responsabilitat**, però només això, una part, perquè indubtablement l'educació moral, com qualsevol forma d'educació, és molt complexa i multidimensional.

3. Que **és possible una educació moral**, i, en concret, una educació moral **que afavoreixi la convivència**, però que **de cap manera se'n poden controlar ni predir exactament els resultats**. Els valors decisius que ens guien no s'adquireixen segons un procés lògic clar i programable sinó per un tipus de contagi/osmosi en el qual intervé tant l'ambient com l'atzar. Aquesta idea essencial, que hem precisat a partir de Terricabras (2002), delimita amb claredat els **límits del paper de l'educador moral** però alhora centra les seves **possibilitats sensates i irrenunciables: programar els mitjans, recursos i estratègies a partir de la influència que voldria tenir**. Tal i com diu el professor Terricabras (2002): "*Els educadors han de preveure la influència que voldrien tenir si ho poguessin decidir. I això ho han de concretar posant en marxa els mitjans, els recursos i estratègies al seu abast (...) L'educació que vol ser eficaç no es pot refiar de l'atzar (...) ha de procurar fer propostes consistents, a mitjà i a llarg termini (...) I és que l'educador programa i proposa, tot i que sap que ell no disposa.*" (pàg. 152, el subratllat és nostre)

Creiem que comprometre's en un projecte de càstigs educatius suposa assumir un **treball delicat**, per la naturalesa de l'educació moral, i un **treball insegur**, en relació als seus resultats. També, però, suposa optar clarament per l'**esperança**. Creiem que per educar és imprescindible tenir **certa fe en les possibilitats de millora de l'alumnat i també en les capacitats dels centres docents per incidir-hi positivament**.

El nostre treball durant aquest període de llicència de mitja jornada ha tingut com a eix fer realitat l'objectiu bàsic que ens havíem proposat, o sigui, elaborar material d'educació moral per a l'alumnat castigat. De tota manera, tal i com s'ha constatat en els informes de seguiment, durant el primer trimestre ens vam

centrar més en un objectiu secundari en relació al nostre projecte: desenvolupar mesures preventives respecte a la convivència en el centre. Així, a partir de col·laborar en algunes activitats fetes a principi de curs, vam elaborar una *Proposta de treball per a principi de curs sobre drets i deures dels alumnes i normes de convivència*, que es va lliurar a la direcció i que es vol anar posant en pràctica.

A partir del segon trimestre vam començar a treballar sistemàticament en els següents aspectes nuclears del nostre projecte:

- Revisar les fitxes que ja teníem elaborades de cursos anteriors i completar-les amb guies per al professorat.
- Cercar nous materials i fer-ne també l'elaboració corresponent.

L'ordre que hem seguit en el treball ha vingut marcat més per les necessitats concretes d'organització de les sessions amb l'alumnat castigat, que hem continuat portant a terme, que per una planificació prèvia. Només ara, a final de curs, hem completat l'elaboració seguint, aproximadament, l'ordre inclòs a l'índex.

La nostra metodologia per desenvolupar aquest treball ha estat clarament **teòrico-pràctica**, tal i com ens havíem proposat. En coherència amb aquesta opció metodològica, a banda de llegir o repassar els llibres inclosos en la bibliografia, el nostre **recurs més decisiu** ha estat el **contacte setmanal amb els alumnes** en les habituals sessions d'educació moral dels dimecres a la tarda, cosa que ens ha obligat a tenir molt presents els problemes reals que hi sol haver amb l'alumnat castigat. Aquestes sessions han estat, des de sempre, el nostre laboratori però, a diferència dels cursos anteriors, tenint la llicència ens hi hem pogut concentrar molt més. Hem pogut planificar-les amb més cura, fer un balanç de cada sessió i reflexionar-hi amb un cert deteniment. Creiem que, amb aquesta base, **les fitxes de treball que hem elaborat i reelaborat poden ser més útils i efectives** perquè estan **ben arrelades a les necessitats concretes** d'alguns centres (almenys dels més semblants al nostre).

CÀSTIGS EDUCATIUS:

Fitxes de reflexió moral.

L'educador programa i proposa, tot i que sap que ell no disposa.

J. M TERRICABRAS: *I a tu, què t'importa*, BCN

Ed. La Campana, 2002.

CONSIDERACIONS INTRODUCTÒRIES

- SOBRE EL MATERIAL

1. Aquest material que hem elaborat **NO és cap PROGRAMA**. Consta de fitxes soltes per aplicar puntualment en espais de temps molt variats. Cal tenir present que les sessions habituals amb l'alumnat castigat, almenys en el nostre centre, són d'unes dues hores a les tardes del dimecres o divendres. També, però, hi ha sessions d'una mitja hora (a l'hora del pati) i d'una hora (al final del matí, quan no tenen classe).
2. Algunes d'aquestes fitxes han estat molt **REELABORADES** i, lògicament, poden continuar essent-ho. Les modificacions sempre han estat en funció de la valoració de la pràctica que s'ha portat a terme aquests darrers cursos a l'IES Santiago Sobrequés de Girona. Creiem que aquest pot ser un dels seus trets distintius entre el nombrós material que es pot trobar d'aquesta mena: el seu laboratori ha estat el mateix alumnat.
3. Quan es treballa a partir de textos sempre hi ha qüestions que **VINCULEN**, directament o més indirectament, les preguntes sobre les lectures **amb la raó per la qual l'alumnat ha estat castigat**.

- PER USAR AQUEST MATERIAL

4. Que aquest material funcioni com a **EDUCATIU i no com a pur càstig** depèn de manera important de l'**ACTITUD** de la persona responsable de controlar-ne el seu ús i, per tant, del **CLIMA** que es genen. Pensem, a partir de la reflexió sobre la nostra experiència, que és essencial tenir molta cura del clima en el qual es desenvolupen les sessions d'educació moral. Per mitjà de les mirades, la forma de saludar, la forma d'asseure's, etc., cal transmetre que tots som persones, que tots ens equivoquem a vegades i que això és humà; però també que és molt humana la possibilitat de rectificar. Cal transmetre comprensió per a les persones, però alhora un rebuig clar de determinats comportaments. Cal, en resum:
  - **AUTORITAT** amb **RESPECTE** (de cap manera ni autoritarisme ni "amiguisme")
  - **CONFIAR** tant en les possibilitats educadores del que es fa com en les possibilitats de millora de l'alumnat.(i, per tant, de cap manera és adequada una actitud escèptica).

5. Totes les fitxes estan elaborades perquè permetin un **treball autònom de l'alumnat**. Ara bé per treure'n el màxim profit, la persona responsable de les sessions hauria de **CONÈIXER bé aquest material**, almenys per dues raons:
  - 5.1.- El comentari adequat en el moment oportú pot fer molt més significatives les qüestions plantejades.
  - 5.2.- Cal insistir que l'alumnat matisi bé les seves respostes perquè aprofundeixi en les seves reflexions i no es quedi en la superfície, com tendeix a ser habitual.

6. Quan es comenta el material en veu alta, cal **ESCOLTAR** però **NO JUTJAR**. L'alumnat accepta fàcilment que l'objectiu d'aquestes sessions no és emetre un judici i que tenint en compte només una versió es pot ser parcial. També és veritat que sovint l'alumnat no accepta la total responsabilitat del que ha passat i s'ha d'escoltar, amb atenció i ganes de comprendre, la seva versió. Segons aquestes circumstàncies, que poden tenir molts matisos diferents, s'ha d'enfocar o reenfocar la sessió prevista.

De tota manera, el criteri bàsic que ha de regir les sessions amb alumnat castigat és de sentit comú: ningú actua bé al cent per cent. Acceptat això, però, l'únic que ha de centrar aquestes sessions i que pot donar-les-hi contingut és el comportament del que **l'alumnat és responsable o aquella part de la qual n'és responsable**. La possible responsabilitat del professorat, de la direcció o dels pares en queda fora, tot i que sempre que es vegi que val la pena cal comunicar-la a qui convingui.

7. Aquestes fitxes de treball que hem elaborat ofereixen força **POSSIBILITATS** per planificar sessions d'educació moral amb alumnat castigat però lògicament hi ha molt més material que pot ser adequat. A més a més del nombrós material publicat, pensem que **la premsa diària** pot ser un bon recurs. En tot cas, al planificar les sessions cal, sempre que es pugui, disposar del màxim d'informació sobre l'alumnat que hi assistirà i intentar triar el tipus de material més pertinent.

ÍNDEX TEMÀTIC

Hem extret els temes bàsics dels quals tracta el material elaborat tenint en compte la nostra experiència amb l'alumnat castigat. Pensem que la relació entre aquesta mena de temes i els motius més habituals de càstig als centres docents és molt directa. A més, cal tenir en compte que si es poden fer lectures i comentaris en veu alta es fa evident la gran interrelació entre tots aquests temes fonamentals de reflexió ètica.

A l'hora de citar ho farem de la següent manera:

- ***Pensa-hi (De veritat...)*** = Obres de la col·lecció *Pensa-hi* i entre parèntesi la primera part de títol de l'obra concreta de la col·lecció. Recordem que són obres adequades sobretot per a primer cicle d'ESO
- ***Manel (cap. 5)*** = *El llibre del Manel i la Camil·la. Diàlegs sobre ètica*. Entre parèntesi s'hi posa el número del capítol concret. Obra adequada per a segon cicle d'ESO i BAT.
- ***Targeta (cap.4)*** = *La violència, targeta vermella!*. Entre parèntesi s'hi posa el número del capítol concret. Obra adequada per a ESO en general.
- ***La primera part del títol*** de les fitxes sobre diferents temes i materials. N'hi ha per diferents nivells educatius.

ABÚS DE CONFIANÇA: *Pensa-hi (De veritat ...)*; *Manel (cap. 4)*.

ABÚS DE PODER: *Pensa-hi (Petits ...)*; *Manel (cap.2 i 3)*; *Targeta (cap. 6)*; *Nike Air* (d'un fill respecte la seva mare).

AGRESSIONS, BARALLES, VIOLÈNCIA:

___ , en general: *Pensa-hi (La violència...; Coratge...; L'orgull...)*; *Manel (cap. 2, 3, ambdós al principi; cap. 7, segona part)*; *Targeta (cap. 5, 6, 8, 9, 11, 14)*.

___ , frenar: *Pensa-hi (La violència ...; L'orgull...)*; *Targeta (cap.5, 11)*; *L'ocasió fa l'amic*.

___ , provocar: *Pensa-hi (L'orgull...)*; *Manel (cap.3)*; *Targeta (cap.4)*; *L'ocasió fa l'amic*.

___ , ràbia que provoquen: *Pensa-hi (Justícia..., últims capítols; La violència...)*; *Manel (cap 2 i 3, al principi)*; *Targeta (cap.5)*

___ , respostes diferents i diferents conseqüències: *Pensa-hi (L'orgull..., La violència...)*; *Targeta (cap.5,6, 8, 9, 11, 14)*; *L'ocasió fa l'amic*.

___ , tornar-se-hi: *Targeta (cap. 5, 6, 8, 9, 12, 13)*.

AMISTAT: *L'ocasió fa l'amic* i vegi's ANTIPATIA

ANTIPATIA, NO-AMISTAT: *Pensa-hi (El bé, ..., cap al final)*; *Manel (cap. 7)*; *Targeta (cap.4)*

AUTOCONTROL: *Pensa-hi (Manar ..., capítols finals; Justícia...)*; *Manel (cap.7)*; *Targeta (cap.11)*; *Ulisses i l'autocontrol*; *Autocontrol*.

ASSETJAMENT: *Pensa-hi (Coratge, cap al final)*

BANDES DE JOVES: *Targeta (cap.6, 8, 9, 12)*

BARALLES: Vegi's AGRESSIONS

BÉ i MAL (en sentit moral)

___ , en general: totes les obres.

___ , comprensió del concepte: *Pensa-hi (El bé...)*; *Manel (cap.5)*.

BROMES, i el seu límit: *Pensa-hi (El Coratge...)*; *Manel (cap. 7)*; *Targeta (cap.4)*.

CLASSE, comportament: *Targeta (cap.4, 12)*.

CONFIANÇA: Vegi's ABÚS DE CONFIANÇA.

CONSEQÜÈNCIES (de les accions): Reflexions inicials; *Les primeres maduixes*; *La bona sort*. Aquest tema, però, està present més indirectament en pràcticament totes les fitxes perquè és un dels aspectes que es pretén que s'habituin a tenir en compte, així vegi's AGRESSIONS.

CORATGE: *Pensa-hi (Orgull..., capítols centrals; Coratge...)*; *Manel (cap.2, inici; cap. 3)*; *Targeta (cap.11)*.

DESÀNIM (acadèmic i vital): *Pensa-hi (Èxit...)*; *La bona sort*.

DEURES o OBLIGACIONS dels estudiants: *Sobre els deures bàsics dels estudiants*.

DRETS: Vegi's DEURES.

DROGUES: *El coccalero; Pensa-hi (La meva llibertat ..., cap al final), Ulisses i l'autocontrol.*

ENGANY: *Pensa-hi (De veritat...); Manel (cap. 4); Targeta (cap.12).*

ESFORÇ: *La bona sort.*

FRACÀS: Vegi's DESÀNIM.

IMMADURESA MORAL: Vegi's MADURESA MORAL.

INJUSTÍCIA:

___ , en general: totes les obres.

___ , concepte: : *Pensa-hi (Just ...).*

___ , ser víctima de : : *Pensa-hi (Just ...).*

LLIBERTAT:

___ , i normes: : *Pensa-hi (La meva llibertat ...).*

___ , mal ús: : *Pensa-hi (La meva llibertat...); Targeta (cap.3).*

___ , concepte: : *Pensa-hi (La meva llibertat...).*

MADURESA MORAL: *Manel (cap.2, 7); Targeta (cap.5, 11).*

___ , immadura, exemple: *Targeta (cap.4,12).*

MALAMENT: Vegi's BÉ, en sentit moral.

MENTIR: Vegi's ENGANY.

NORMES:

___ , origen i justificació: *Pensa-hi (Manar ...).*

___ , i la llibertat: Vegi's LLIBERTAT.

___ , a la classe: *Targeta (cap.4, 12).*

___ , necessitat: *La necessitat de normes.*

___ , als centres docents: *Sobre les normes de convivència.*

OBLIGACIONS: Vegi's DEURES.

POCAVERGONYA: *Pensa-hi (l'orgull ...); Manel (cap.5); Targeta (cap.12).*

POR: *Pensa-hi (Coratge ...); Manel (cap.2); Targeta (cap. 2, 5, 11); El silenci i l'odi.*

PREJUDICIS: *Pensa-hi (Orgull ...); Manel (cap.); Targeta (cap.5); El racisme explicat a la meva filla; El silenci i l'odi..*

PROMESSES: Vegi's ENGANY.

RACISME: *El racisme explicat a la meva filla; El silenci i l'odi.*

REFLEXIONAR:

___ , ser reflexiu: *Tarjeta (tots els capítols en que hi apareix l'Aminata)*

___ , ser irreflexiu: *Targeta (cap. 12)*

RESPECTE: *Pensa-hi (El bé ...); Manel (cap.2, 3, 5, 7); Targeta (cap. 14)*

REGLA D'OR: Vegi's RESPECTE

RESPONSABILITAT: *Pensa-hi (La meva llibertat...); Targeta (cap.6, 8, 9, 12)*

ROBAR: *Pensa-hi (El bé...); Manel (cap.2); Targeta (cap.6)*

VALENTIA MORAL: Vegi's CORATGE

VÍCTIMES:

___ , d'injustícies: Vegi's INJUSTÍCIA

___ , en general: *Pensa-hi (Coratge..., La violència...)*

VIOLÈNCIA: Vegi's AGRESSIONS

ÍNDEX per EDATS o NIVELLS EDUCATIUS.

ESO, primer cicle.

- Tota la col.lecció *Pensa-hi*.

ESO, en general.

- *La violència, tarjeta vermella.*
- *El racisme explicat a la meva filla.*
- *L'ocasió fa l'amic.*
- *Les primeres maduixes.*

ESO, segon cicle, i BAT.

- *El llibre del Manel i la Camil.la* (tots els capítols treballats).
- *El silenci i l'odi. El racisme ocult.*
- *El cocalero. Un tràfic criminal.*
- *La bona sort.*
- *Ulisses i l'autocontrol.*
- *Nike Air.*

Qualsevol edat (en l'ensenyament secundari).

- Reflexions inicials.
- *Sobre els deures bàsics dels estudiants.*
- *Sobre les normes de convivència.*
- *Autocontrol.*

FITXES DE TREBALL

Sobre

**Col.lecció *Pensa-hi* de LABBÉ, B i PUECH, M.
Barcelona, ed. Cruilla.**

Conté:

- Orientacions generals
- Fitxes sobre cadascun dels llibrets seleccionats: primer la fitxa per a l'alumnat i després la destinada a la persona responsable de l'activitat.

ORIENTACIONS GENERALS

Sobre

Col.lecció *Pensa-hi* de LABBÉ, B i PUECH, M. Barcelona, ed. Cruïlla.

1. Aquesta col.lecció és bàsicament adequada per a **primer cicle d'ESO**. A cada capítol sempre hi ha una història vivencial (normalment molt encertada) i un comentari fàcilment comprensible.
S'hi pot recórrer també per l'alumnat més gran, sobretot si són dels anomenats "de diversitat". De fet, tots hi podem aprendre molt, però l'estil tendeix a ser infantil (a la contraportada dels llibres diu que són recomanables ja a partir de 8 anys).
2. Sobre cada llibret s'ha elaborat una **fitxa per a l'alumnat** i una per a la **persona responsable de l'activitat**.
3. Les **fitxes per a la persona responsable** de l'activitat, a més de les mateixes preguntes que les de l'alumnat, contenen:
  - Un requadre més fosc amb els següents números:
    1. "1" correspon als **temes principals** que s'hi tracten.
    2. "2" correspon a **suggeriments** sobre capítols que és aconsellable llegir en veu alta i comentar.
  - Les **respostes breus i orientatives** de cadascuna de les preguntes incloses en la fitxa de l'alumnat, a excepció de les preguntes en les quals es demana l'opinió personal (només hi ha, si cal, alguna orientació sobre el que seria convenient que es destaqués) i d'aquelles preguntes que es relacionen amb l'incident que ha implicat el càstig.
4. Si es treballa amb un grup més o menys homogeni o es poden aïllar les persones, pot ser molt positiu **llegir i comentar en veu alta** els apartats que s'indiquen en el requadre orientatiu de cada capítol. És una forma de garantir millor que s'ha entès el contingut i s'ha interioritzat més. Després s'acaba de treballar el contingut contestant les preguntes per escrit i de forma autònoma.
5. Les fitxes estan adequadament pautades perquè l'**alumnat** pugui portar a terme un **treball autònom**. És molt convenient, però, un **domini del contingut per part de la persona responsable** per portar a terme un cert

control, aclarir dubtes, comprovar que s'enfoquen adequadament les qüestions... A més, el comentari adequat fet en el moment oportú pot fer molt més significatives aquestes qüestions.

6. Al final, i si el temps ho permet, se'ls pot demanar que repassin les qüestions i facin un balanç del que destacarien com a més important.
7. Si hi ha temps, és molt útil revisar amb l'alumnat les seves respostes o, almenys, les més significatives, i felicitar-los si estan ben enfocades o obligar-los a matisar, corregir...
8. Cada llibret i la seva fitxa corresponent es poden treballar suficientment bé en una sessió d'**una hora i mitja o dues hores**. La lectura comentada de capítols en veu alta introdueix, però, una major flexibilitat de temps. A més, si s'observa que el ritme de treball és lent, es poden seleccionar els capítols més significatius a partir de les indicacions del requadre inicial.

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

No és tan segur com això.

1.- Comenta amb les teves pròpies paraules la idea principal d'aquest capítol.

No et ponguis, sol!

2.- Per què no té sentit el manament del títol ? Justifica la teva resposta.

Càlcul mental o cinta de vídeo?

3.- En relació als exemples que posa al final de la pàgina 6 i principis de la pàgina 7 (entre els quals hi ha el del títol), què vol dir que "en cada cas, hi ha una raó més forta que tota la resta per escollir una resposta"?

4.- Posa exemples de la vida quotidiana que il·lustrin que no sempre ens inclinem per "la raó més forta"; o sigui, fes alguna frase amb aquesta estructura: M'agrada molt _____ però sé que haig de _____.

L'inventor es grata la closca. No som robots.

5.- Per què fuma el savi Minguell i els robots que ell ha ajudat a construir no? Explica la resposta.

6.- Posa altres exemples de coses que els éssers humans triem amb poc seny.

Tot a cara o creu?

7.- Escull l'Edmon el que vol fer? Justifica la teva resposta

Maleït coco! Responsable.

8.- Per què el coco no és responsable i en Tià sí? Justifica la teva resposta

9.- I tu, ets responsable com en Tià o ets com el coco? (pensa, per exemple, en les raons per les quals t'han castigat) Explica la teva resposta.

Decidit: deixo l'escola. Més llum, sisplau.

10.- Per què a la Tanit i, en general, als nens petits, se'ls deixa menys llibertat que als adults? Justifica la resposta segons el que expliquen aquests capítols i després dóna la teva opinió.

Obeir lliurement

- 11.- Resumeix la història de'n Florenci.
12.- Per què és possible "obeir lliurement"? Explica't
13.- La/es norma/es que has incomplert, consideres que és/són justa/es? Explica bé la teva resposta i què se'n dedueix en relació a obeir-la.

Me'n vaig a veure la iaia

14.- Per què l'àvia està tan contenta d'aquesta visita inesperada?

Decideix tu per mi!

15.- Quina és la cara difícil de la llibertat? Posa altres exemples a part del que explica el llibre.

És gravíssim...! ...llevat que... La Brunilda, la trompeta i el desert.

- 16.- Per què és gravíssim limitar la llibertat?
17.- Per què, però, cal limitar-la a vegades?
18.- Quina és la única raó vàlida per limitar la llibertat? Posa exemples lligat al que passa a les classes de l'institut i al que t'ha passat a tu. Què en penses? Explica bé la teva resposta.

De vegades, la llibertat liquida la llibertat

- 19.- Explica la història de la Neus i què vol dir.
20.- Pensa altres exemples d'opcions de llibertat que liquidin la llibertat. Comenta'ls.

De què serveix, la llibertat?

- 21.- Explica la història d'en Boris i què vol dir.
22.- Aplica la història anterior als estudis, a l'obligació de venir a l'institut. En què és diferent i en què pot ser semblant?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *La meva llibertat i la dels altres*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col.lecció *Pensa-hi*.

1. De què som responsables? (la responsabilitat que implica la llibertat). La llibertat i les normes. La destrucció de la llibertat (drogues)
2. Pot ser molt adequat llegir en veu alta i comentar *Obeir lliurement* (en cas de no compliment de les normes) o *Maleït coco* i *Responsable* per assumir responsabilitats.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

No és tan segur com això.

1.- Comenta amb les teves pròpies paraules la idea principal d'aquest capítol. Que els éssers humans no som com les màquines, que segur que funcionen d'una determinada manera, si no és que s'espantlen. Nosaltres som lliures.

No et ponguis, sol!

2.- Per què no té sentit el manament del títol? Justifica la teva resposta. Perquè el que faci el sol no depèn de nosaltres.

Càlcul mental o cinta de vídeo?

3.- En relació als exemples que posa al final de la pàgina 6 i principis de la pàgina 7 (entre els quals hi ha el del títol), què vol dir que "en cada cas, hi ha una raó més forta que tota la resta per escollir una resposta"? Que hi ha coses que ens agraden més que d'altres.

4.- Posa exemples de la vida quotidiana que il·lustrin que no sempre ens inclinem per "la raó més forta". M'agrada molt...(per. ex. jugar) però sé que haig de ... (per ex, treballar).

L'inventor es grata la closca. No som robots.

5.- Per què fuma el savi Minguell i els robots que ell ha ajudat a construir no? Explica la resposta. Perquè el savi Minguell tria, encara que amb poc seny, i els robots no.

6.- Posa altres exemples de coses que els éssers humans triem amb poc seny.

Tot a cara o creu?

7.- Escull l'Edmon el que vol fer? Justifica la teva resposta. No, perquè deixa que l'atzar esculli per ell.

Maleït coco! Responsable.

8.- Per què el coco no és responsable i en Tià sí? Justifica la teva resposta. Perquè el coco no va pas triar caure i, en canvi, en Tià sí que tria menjar més del compte. Per tant, en Tià és responsable dels seus mals.

9.- I tu, ets responsable com en Tià o ets com el coco? (pensa, per exemple, en les raons per les quals t'han castigat) Explica la teva resposta.

Decidit: deixo l'escola. Més llum, sisplau.

10.- Per què a la Tanit i, en general, als nens petits, se'ls deixa menys llibertat que als adults? Justifica la resposta segons el que expliquen aquests capítols i després dóna la teva opinió. Perquè els nens petits no poden entendre bé totes les conseqüències de les seves accions.

Obeir lliurement

11.- Resumeix la història de'n Florenci. En Florenci roba una maqueta però al final la torna perquè té por que l' enxampin; per tant, ha obeït a la seva por.

12.- Per què és possible "obeir lliurement"? Explica't. Es pot obeir lliurement una norma si un té ben clar que és justa.

13.- La/es norma/es que has incomplert, consideres que és/són justa/es? Explica bé la teva resposta i què se'n dedueix en relació a obeir-la.

Me'n vaig a veure la iaia

14.- Per què l'àvia està tan contenta d'aquesta visita inesperada? Perquè el seu nét la visita lliurement, sense que ningú l'hagi obligat.

Decideix tu per mi!

15.- Quina és la cara difícil de la llibertat? Posa altres exemples a part del que explica el llibre. Que, a vegades, costa decidir.

És gravíssim...! ...llevat que... La Brunilda, la trompeta i el desert.

16.- Per què és gravíssim limitar la llibertat? Perquè per mitjà de la llibertat ens fem/ens construïm a nosaltres mateixos.

17.- Per què, però, cal limitar-la a vegades? Perquè no vivim sols i hem de respectar la llibertat dels altres.

18.- Quina és la única raó vàlida per limitar la llibertat? Posa exemples en relació al que passa a les classes de l'institut i al que t'ha passat a tu. Què en penses? Explica bé la teva resposta. La mateixa llibertat és la única raó per limitar la llibertat.

De vegades, la llibertat liquida la llibertat.

19.- Explica la història de la Neus i què vol dir. Que una vegada ha quedat enganxada a la droga (és drogo-dependent) ja no és lliure de triar...

20.- Pensa altres exemples d'opcions de llibertat que liquidin la llibertat. Comenta'ls.

De què serveix, la llibertat?

21.- Explica la història d'en Boris i què vol dir. Triar el gos és un plaer però implica també unes responsabilitats que l'impedeixen fer d'altres coses que també li agraden. Cal triar i triar responsablement.

22.- Aplica la història anterior als estudis, a l'obligació de venir a l'institut. En què és diferent i en què pot ser semblant?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *L'orgull i la vergonya*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col.lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

La vergonya més gran de la meua vida

- 1.- Què avergonyeix en Rossend? Explica la teua resposta.
- 2.- Creus que passen coses d'aquestes? Explica't.

Era millor a P-5.

- 3.- Per què era millor a P-5 per a la Lluna?
- 4.- Contra què hi ha prejudicis? Resumeix el que diu el text i exposa la teua opinió.

Ja et pot omplir d'orgull! Te n'hauries de dar vergonya!

- 5.- Posa exemples de vergonyes ben ximples i comenta'n almenys una que es relacioni amb l'institut.
- 6.- Posa exemples d'orgulls ben estúpids i també comenta'n almenys un relacionat amb l'institut.

T'hi atreveixes?

- 7.- Explica amb les teves pròpies paraules què vol en Fèlix i què fa per aconseguir-ho. Considera si fa el que ell vol, el que ha decidit per ell mateix o només actua en funció dels altres. Qui és responsable de les bretolades?
- 8.- Quines conseqüències té en el comportament d'en Raül adonar-se del que vol en Fèlix?
- 9.- Creus que passen coses d'aquestes a prop nostre? Explica't (sense dir noms, és clar!)

Quin nyicris! El Tomeu, a ratlla.

- 10.- Per què, segons el que explica el llibre, en Sergi és un valent?
- 11.- Imagina't l'orgull intern d'en Sergi i explica per què és ben diferent de l'orgull que hauria sentit després d'una baralla amb en Tomeu al pati.
- 12.- Què en penses, d'aquesta història d'en Sergi. A tu, t'ha passat alguna cosa semblant?

Ai, ai, ai: senyal d'alarma!

13.- Què és la sensibilitat moral?

14.- Penses que tots en tenim de sensibilitat moral? Justifica la teva resposta.

La Mariana i la Mariana   El Tahar s'agrada, el Karim no s'agrada.

15.- Per què la Mariana, al vespre, es troba malament? Explica't.

16.- Per què "el Tahar s'agrada" i "el Karim no s'agrada"?

Al fons de l'armari   Què en pensaré, de mi?   Ni gota de vergonya = molt de perill   L'Oriol a l'hospital.

17.- Quin és el gran perill de no sentir vergonya? Explica-ho bé.

Visca!   El Màxim vola, el Mínim s'enfonsa.

18.- Qui és un bon seguidor d'un equip? Comenta si va bé que sigui com en Màxim o com en Mínim.

La Francesca ha quedat desconnectada.

19.- Què li passa a la Francesca?

Victòria

20.- Quines són algunes victòries importants segons el text?
Quines ho serien per tu?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *L'orgull i la vergonya*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col.lecció *Pensa-hi*.

1. Bons motius d'orgull i de vergonya. Reaccions sensates a les provocacions. Representar un paper en funció dels altres. Els pocaverkonyes. Valentia moral. Prejudicis.
2. Pels buscabregues i els que cauen en les provocacions dels altres és convenient llegir i comentar en veu alta *T'hi atreveixes?* (és interessant analitzar bé el què li passa a en Fèlix i el paper d'en Raül) i *Quin nyicris* i *El Tomeu, a ratlla*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

La vergonya més gran de la meva vida

- 1.- Què avergonyeix en Rossend? Explica la teva resposta. Que els seus companys/es vegin com el tracta la seva mare tan carinyosament perquè contrasta amb la imatge que ell vol donar a l'escola, "el fort del pati".
- 2.- Creus que passen coses d'aquestes? Explica't.

Era millor a P-5.

- 3.- Per què era millor a P-5 per a la Lluna? Perquè no sabia que hi havia prejudicis.
- 4.- Contra què hi ha prejudicis? Resumeix el que diu el text i exposa la teva opinió. N'hi pot haver contra tot: les feines, els diners que es tenen, el lloc on es viu, etc. I tant n'hi pot haver per un cantó com per l'altre (si guanyes poc o si guanyes molt...) Aquests prejudicis originen orgulls i vergonyes que depenen dels altres.

Ja et pot omplir d'orgull! Te n'hauries de dar vergonya!

- 5.- Posa exemples de vergonyes ben ximpls i comenta'n almenys una que es relacioni amb l'institut. (Al llibre: sentir vergonya per ser dona, en certs països)
- 6.- Posa exemples d'orgulls ben estúpids i també comenta'n almenys un que es relacioni amb l'institut. (Al llibre: sentir orgull per matar gent)

T'hi atreveixes?

- 7.- Explica amb les teves pròpies paraules què vol en Fèlix i què fa per aconseguir-ho. Considera si fa el que ell vol, el que ha decidit o només actua en funció dels altres. Qui és responsable de les bretolades? Vol que en Raül sigui amic seu i,

com que no ho pot aconseguir d'altres maneres, intenta que es fixi en ell fent bretolades. És com si actués o fes un paper; però ell n'és responsable.

8.- Quines conseqüències té en el comportament d'en Raül adonar-se del que vol en Fèlix? S'adona que li pot fer fer el que vol, o sigui, que el pot manipular.

9.- Creus que passen coses d'aquestes a prop nostre? Explica't (sense dir noms, és clar)

Quin nyicris! El Tomeu, a ratlla.

10.- Per què, segons el que explica el llibre, en Sergi és un valent? Perquè s'ha controlat malgrat que l'agredien.

11.- Imagina't l'orgull intern d'en Sergi i explica per què és ben diferent de l'orgull que hauria sentit després d'una baralla amb en Tomeu al pati. Ara tothom sap que no és un gallina i no s'ha posat en problemes per fer-ho saber.

12.- Què en penses, d'aquesta història d'en Sergi? A tu t'ha passat alguna cosa semblant?

Ai, ai, ai: senyal d'alarma!

13.- Què és la sensibilitat moral? És com una senyal que ens avisa del que va bé i del que no hi va; ens fa sentir el que ens agrada de nosaltres mateixos i el que no.

14.- Penses que tots en tenim, de sensibilitat moral? Justifica la teva resposta.

La Mariana i la Mariana El Tahar s'agrada, el Karim no s'agrada.

15.- Per què la Mariana, al vespre, es troba malament? Explica't. Sent vergonya d'ella mateixa perquè, al canviar el regal, ha fet el que no havia de fer. Els diners eren pel regal de la seva mare.

16.- Per què "el Tahar s'agrada" i "el Karim no s'agrada"? El Tahar està orgullós d'ell mateix perquè sent que ha fet el que havia de fer. El Karim, en canvi, se sent avergonyit.

Al fons de l'armari Què en pensaré, de mi? Ni gota de vergonya = molt de perill L'Oriol a l'hospital.

17.- Quin és el gran perill de no sentir vergonya? Explica-ho bé. Els qui no tenen vergonya poden esdevenir una mena de monstres, uns bèsties.

Visca! El Màxim vola, el Mínim s'enfonsa.

18.- Qui és un bon seguidor d'un equip? Comenta si va bé que sigui com en Màxim o com en Mínim. El qui aplaudeix quan l'equip juga bé però també xiula quan no. Així, un bon seguidor no és com cap dels dos extrems: ni com el Màxim, que només veu el positiu, ni com el Mínim, que només veu el negatiu.

La Francesca ha quedat desconnectada.

19.- Què li passa a la Francesca? Només està bé quan els altres la fan sentir orgullosa, i és incapaç d'estar-ho per ella mateixa.

Victòria

20.- Quines són algunes victòries importants segons el text? Haver aconseguit coses que ens importen com atrevir-se a declarar-se a una noia, saltar el trampolí...

Quines ho serien per a tu?

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Sempre fa una mica de por

1.- Per què és impossible preveure la violència amb els éssers humans?

Ha començat ell! Una mirada de reüll.

2.- En què s'assembla la violència a un cercle? I a un remolí?

3.- És una mica com el que et va passar a tu? Justifica la teva resposta.

Una alarma antiviolència

4.- Per què és tan important ser sensibles a la primera espurna o senyal de violència?

A galledes o a cops de mànega?

5.- Què et sembla que vol dir aquest capítol?

Sempre hi ha un motiu o altre...

...i mai cap de bo

6.- Explica bé què li passa a en Maties (amb el seu pare) i el que fa ell (al seu germà). Ho trobes correcte tot això?

7.- Resoldrà els problemes (acomiadament, suspens de mates...) aquesta cadena que han iniciat o, al contrari, en crea més? És intel·ligent actuar així? Justifica bé les teves respostes.

8.- T'has creat problemes nous amb el teu comportament? Justifica bé la teva resposta

No hi ha cap recepta miraculosa

9.- Què cal fer si et donen un cap de puny al pati? Exposa les dues possibilitats que explica el capítol.

10.- Què en penses d'aquestes possibilitats? Tu i els teus companys ho feu així? Explica't.

Violència freda, violència calenta

11.- Explica què és la violència freda.

12.- Creus que n'hi ha al voltant nostre? Justifica la teva resposta.

La plàcida no-violència

13.- Per què la Violeta no és una persona no-violenta? Què és?

Brioxos eixuts L'escalada

14.- Fes un resum clar de la història dels brioxos eixuts.

15.- Et sembla que és una bona estratègia la que s'acaba adoptant? Justifica la teva resposta.

Un programa carregadet

16.- Són estranys els conflictes o problemes en la nostra vida? Per què?

El Roger, desactivador de conflictes

17.- Quins mitjans té en Roger al seu abast per desactivar el conflicte que veu a venir amb la Maria?

18.- Davant conflictes com els que vius tu (almenys d'un tipus), fes una llista de possibilitats que el desactivarien. (cal imaginació, en aquest cas, per ser intel·ligent i no seguir els camins fressats que no porten on volem!)

Atents, intel·ligents, valents...

19.- Per què cal estar atents, ser intel·ligents i valents? Comenta el que es vol dir en aquests capítols finals.

LABBÉ, B i PUECH, M. : *La violència i la no-violència*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col. lecció *Pensa-hi*.

1. Com funciona la violència i diferents formes de respondre-hi. Conseqüències de les respostes violentes. Les respostes no-violentes. Com frenar els conflictes.
2. Pot ser molt adequat llegir en veu alta i comentar: *Ha començat ell* i el següent, *Sempre hi ha un motiu o altre...i mai cap de bo*, *No hi ha cap recepta miraculosa*, *El Roger*, *desactivador de conflictes* i fins al final, si es pot.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Sempre fa una mica de por (pàg. 7)

1.- Per què és impossible preveure la violència amb els éssers humans? Perquè és un comportament típicament humà que esclati la violència de sobte, per si sola.

Ha començat ell! Una mirada de reüll.

2.- En què s'assembla la violència a un cercle? I a un remolí? A un cercle en que no hi ha ni un inici ni un final clar en la violència. També, com un remolí, la violència atrapa i un no en pot sortir fàcilment; és més segur no entrar-hi.

3.- És una mica com el que et va passar a tu? Justifica la teva resposta.

Una alarma antiviolència

4.- Per què és tan important ser sensibles a la primera espurna o senyal de violència? Perquè passa igual que amb el foc, que si s'agafa aviat hi ha moltes més possibilitats d'evitar un desastre.

A galledes o a cops de mànega?

5.- Què et sembla que vol dir aquest capítol? "A galledes" fa referència a prendre mesures febles i "a cops de mànega" a prendre mesures més fortes o dures, tant en el cas dels incendis com en situacions de violència. Sovint prendre mesures fortes és l'única manera d'evitar riscos.

Sempre hi ha un motiu o altre...

...i mai cap de bo

6.- Explica bé què li passa a en Maties (amb el seu pare) i el que fa ell (al seu germà). Ho trobes correcte tot això? El seu pare li dona una bona clatellada perquè en Maties ha tret un 3 de mates però, sobretot, perquè l'han acomiadat de la feina i ha begut. Mai l'havia picat fins ara i per

això a en Maties li sap molt greu. Ell, al seu torn, descarrega la seva ràbia donant un fort cop de puny al seu germà quan aquest l'empipa.

7.- Resoldrà els problemes (acomiadament, suspens de mates...) aquesta cadena que han iniciat o, al contrari, en crea més? És intel·ligent actuar així? Justifica bé les teves respostes. És clar que crea nous problemes, com la ràbia d'en Maties, que el germà petit té el nas trencat i han d'anar a l'hospital, etc. De cap manera és una mesura intel·ligent generar encara més problemes com a resposta als que un ja té.

8.- T'has creat problemes nous amb el teu comportament? Justifica bé la teva resposta

No hi ha cap recepta miraculosa

9.- Què cal fer si et donen un cop de puny al pati? Exposa les dues possibilitats que explica el capítol. Una seria no respondre, cosa que a vegades ja serveix per frenar als buscabregues. Si aquesta primera no serveix, l'altra possibilitat és mostrar una força molt superior (recórrer als professors, director/a...).

10.- Què en penses d'aquestes possibilitats? N'hi ha d'altres? Tu i els teus companys com ho feu? Explica't.

Violència freda, violència calenta

11.- Explica què és la violència freda. És la violència moral, que consisteix en no respectar prou les persones sense arribar a la violència física (per exemple, no tenir en compte els seus sentiments, humiliar-los...)

12.- Creus que n'hi ha al voltant nostre? Justifica la teva resposta.

La plàcida no-violència

13.- Per què la Violeta no és una persona no-violenta? Què és? La Violeta és una persona no agreddida; per saber si és no violenta caldrà veure com reacciona davant una agressió.

Brioixos eixuts L'escalada

14.- Fes un resum clar de la història dels brioixos eixuts. La fornera que hi ha a prop de l'escola els dona als alumnes brioixos eixuts. La Lídia primer pensa en respondre-hi amb violència (tirar-li bombes fèrides, carregar-se l'aparador...) però després parlant-ne amb d'altres companys opten per fer-li boicot, primer l'alumnat de l'escola i després també els pares. Al final ho demanen a tot el barri. Aquesta mesura els exigeix, lògicament, feina, organització...

15.- Et sembla que és una bona estratègia la que s'acaba adoptant? Justifica la teva resposta. Cal fer notar que aquesta estratègia no té les conseqüències perilloses pels qui la porten a terme que pot tenir la primera (denúncies, càstigs...).

Un programa carregadet

16.- Són estranys els conflictes o problemes en la nostra vida? Per què? Gens, perquè no vivim sols.

El Roger, desactivador de conflictes

17.- Quins mitjans té en Roger al seu abast per desactivar el conflicte que veu a venir amb la Maria? Oferir-se per anar a buscar el pa, fer-li broma (amb la seva memòria!), fer-li un petó a la Maria, canviar de tema...

18.- Davant conflictes com els que vius tu (almenys d'un tipus), fes una llista de possibilitats que els desactivarien. (cal imaginació, en aquest cas, per ser intel·ligent i no seguir els camins fressats que no porten on volem!)

Atents, intel·ligents, valents...

19.- Per què cal estar atents, ser intel·ligents i valents? Comenta el que es vol dir en aquests capítols finals. Com que de problemes sempre n'hi ha, cal estar atent, ser intel·ligent i valent per prevenir-los i no deixar que es compliquin i esdevinguin autèntics conflictes.

LABBÉ, B i PUECH, M. : *La justícia i la injustícia*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col. lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Ni just ni injust.

El tortell de Reis.

- 1.- Suposem que la sorpresa del tortell de Reis surt al Marcel. Per què és impossible dir que és injust?
- 2.- Posa exemples de coses que sí que són injustes.
- 3.- Posa exemples de coses que no són ni justes ni injustes (diferents de la llista que hi ha al llibret)
- 4.- Pensa i explica, a partir del que has llegit i dels exemples pensats, amb què té a veure la justícia i la injustícia.

Repartir no és gens fàcil

"Just" vol dir "igual"?

- 5.- Per què repartir no és gens fàcil?
- 6.- És adequat el criteri de "tothom igual"?
- 7.- Què en penses?

I doncs, com ens ho fem?

- 8.- Per a què serveixen els impostos?
- 9.- És justa la llei que obliga a pagar-ne?

De vegades, les lleis produeixen injustícia. general!

Avui, transformació

- 10.- Hi ha lleis injustes? Pensa algun exemple diferent als del llibret.
- 11.- Per què són injustes?
- 12.- Quina és la idea bàsica amb la qual es poden fer lleis justes?

Qui decideix què és just?

- 13.- Què et sembla que vol dir aquest capítol?

No és just!

Tothom té la seva bústia d'injustícies.

- 14.- Quina mena de bústies d'injustícies tenim a l'institut? Et sembla que ens en caldrien d'altres?

**Una bústia d'injustícies diferent. Els drets humans... ..i
els drets del infants.**

15.- Què és la justícia universal?

16.- En quines declaracions està continguda? Explica clarament què conté cada declaració.

17.- Per a què serveix conèixer el que és just, les lleis...?

I els càstigs, per a què serveixen? Tenir por del mosso d'esquadra.

18.- Contesta, de forma ben completa, la pregunta del primer títol.

19.- Aplica les diferents utilitats dels càstigs al teu cas i comenta si creus que de veritat et servirà.

Un càstig just, un càstig injust

20.- Creus que el teu càstig és just? Justifica la resposta.

Injustícia = violència.

21.- Què sol provocar patir injustícia? Passa gaire a l'institut? Justifica la teva resposta.

Estem enrabiats!

22.- Resumeix les tres històries d'aquest capítol i explica què vol dir.

23.- Quina reacció et sembla més intel·ligent o millor? Per què?

24.- Es pot aplicar a coses / situacions que ens passen?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *La justícia i la injustícia*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col. lecció *Pensa-hi*.

1. Què és just i què no; com es pot canalitzar la ràbia per les injustícies (capítols finals)
2. Si cal treballar el malestar per una injustícia (real o imaginada) es poden llegir i comentar d'entrada els últims capítols des de *Injustícia=violència*

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Ni just ni injust.

El tortell de Reis.

- 1.- Suposem que la sorpresa del tortell de Reis surt al Marcel. Per què és impossible dir que és injust? Perquè haurà estat a partir d'una regla de distribució que no afavoreix ningú i, per tant, justa.
- 2.- Posa exemples de coses que sí que són injustes.
- 3.- Posa exemples de coses que no són ni justes ni injustes (diferents de les de la llista que hi ha al llibret)
- 4.- Pensa i explica, a partir del que has llegit i dels exemples pensats, amb què té a veure la justícia i la injustícia. Tenen a veure amb coses que ens afecten a tots (necessitats bàsiques, coses que tots volem...)

Repartir no és gens fàcil. "Just" vol dir "igual"?

- 5.- Per què repartir no és gens fàcil? Perquè no és clar el criteri que cal.
- 6.- És adequat el criteri de "tothom igual"? A vegades sí (com a l'hora de repartir una cosa de menjar que tothom en vol) però a vegades no (com en el cas dels regal, perquè els gustos no són iguals)
- 7.- Què en penses?

I doncs, com ens ho fem?

- 8.- Per a què serveixen els impostos? Per construir escoles, hospitals, carreteres...
- 9.- És justa la llei que obliga a pagar-ne? Sí, perquè és una manera de repartir millor la riquesa i fer que la societat sigui més justa.

De vegades, les lleis produeixen injustícia. Avui, transformació general!

10.- Hi ha lleis injustes? Pensa algun exemple diferent als del llibret. Sí (al llibre: lleis de segregació racial, de discriminació sexual...)

11.- Per què són injustes? Perquè no tracten a tothom de la mateixa manera.

12.- Quina és la idea bàsica amb la qual es poden fer lleis justes? Per fer lleis que puguin ser universals una bona estratègia és imaginar-se que qualsevol es pot trobar en el lloc de qualsevol altre.

Qui decideix què és just?

13.- Què et sembla que vol dir aquest capítol? Que són les lleis -i no les persones amb poder- les que determinen el que és just. Les lleis eviten que decideixin els capricis dels poderosos.

No és just! Tothom té la seva bústia d'injustícies.

14.- Quina mena de bústies d'injustícies tenim a l'institut? Et sembla que ens en caldrien d'altres? Els delegats de classe, els tutors, la direcció... (tothom a qui ens podem queixar)

Una bústia d'injustícies diferent. Els drets humans... ...i els drets del infants.

15.- Què és la justícia universal? La que defensa totes les persones.

16.- En quines declaracions està continguda? Explica clarament què conté cada declaració. Declaració del Drets Humans, que conté els drets que haurien de tenir totes les persones, i Declaració del Drets dels Infants, que conté els drets específics dels menors.

17.- Per a què serveix conèixer el que és just, les lleis...? Per defensar-se millor i demanar justícia.

I els càstigs, per a què serveixen? Tenir por del mossos d'esquadra.

18.- Contesta, de forma ben completa, la pregunta del primer títol. D'entrada per reparar el mal fet, però també per fer por i impedir així el mal.

19.- Aplica les diferents utilitats dels càstigs al teu cas i comenta si creus que de veritat et servirà.

Un càstig just, un càstig injust.

20.- Creus que el teu càstig és just? Justifica la resposta.

Injustícia = violència.

21.- Què sol provocar patir injustícia? Passa gaire a l'institut? Justifica la teva resposta. Sol provocar violència perquè ja d'entrada la injustícia és una forma de violència. De tota manera la ràbia que provoca la injustícia es pot canalitzar cap a canviar les coses perquè no siguin injustes.

Estem enrabiats!

22.- Resumeix les tres històries d'aquest capítol final i explica què vol dir. Que la ràbia que provoquen les injustícies es pot utilitzar de maneres molt diferents i, en concret, positivament per construir coses millors o negativament per destrossar-ho tot.

23.- Quina reacció et sembla més intel·ligent o millor? Per què?

24.- Es pot aplicar a coses / situacions que ens passen?

LABBÉ, B i PUECH, M. : De veritat o de mentida. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col. lecció Pensa-hi.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Hem de dir sempre la veritat?

1.- Segons aquest capítol, com cal contestar la pregunta?

Era mentida, t'ho prometo.

2.- Segons aquest capítol, quan no s'hi val a dir mentides?

Els animals no en diuen, de mentides   Parlar serveix per dir la veritat

3.- Per què els animals no en diuen, de mentides?

4.- Quan parlem, normalment afegim "de veritat" a tot el que diem? Per què? Explica bé la teva resposta.

La gran promesa   M'ho havíeu promès!

5.- Resumeix la història de'n Jordi i explica amb detall què és el més dur o el que li fa més pena de tot plegat.

Si menteixes gaire, ningú no et creurà!

6.- Posa exemples de la nostra vida quotidiana (el teu cas?) semblants a aquest del bromista.

Però mentir va molt bé, de vegades.   És mentida, però s'agraeix.

7.- Segons aquests capítols, explica si la Berta i en Marc han de dir forçosament la veritat. Per quina raó fonamental entendríem que l'un i l'altre mentissin?

8.- Explica la teva opinió sobre aquestes dues històries. Quina conclusió general en treus sobre quan està bé no dir tota la veritat ?

9.- Es pot aplicar alguna cosa del que has llegit fins ara al que t'ha passat a tu? Explica't bé.

Sobre les històries de mentida (des de **És de mentida**, però fa plorar fins al final del llibret)

- 10.- Quina mena d'històries de mentida fabriquem els humans? (Pots afegir-n'hi més a les que diu el llibret?)
- 11.- Per què ens agraden les històries de mentida?
- 12.- Per què serveixen aquestes històries?
- 13.- Per què pot ser perillós confondre una guerra de veritat amb un videojoc?
- 14.- Què passa quan no distingim el que és veritat del que és mentida? Quins perills té? Explica't bé.
- 15.- Es pot aplicar al que t'ha passat a tu aquesta qüestió de les històries de mentida? Explica't bé.

LABBÉ, B i PUECH, M. : *De veritat o de mentida*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2004. Col. lecció *Pensa-hi*.

1. Importància de dir la veritat i conseqüències de dir mentides. Mentides justificables.
2. Pel tema bàsic (el primer), llegir en veu alta i comentar *Era mentida, t'ho prometo* fins *M'ho havíeu promès!*. Els capítols finals, i, per tant, des de la pregunta 10, no tracten cap qüestió essencial des del punt de vista ètic. Només cal treballar-los si sobra temps.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Hem de dir sempre la veritat?

1.- Segons aquest capítol, com cal contestar la pregunta? D'entrada és evident que sí, però també ho és que, a vegades, la veritat i la mentida no es poden separar ben bé.

Era mentida, t'ho prometo.

2.- Segons aquest capítol, quan no s'hi val a dir mentides? Quan les mentides fan mal als altres.

Els animals no en diuen, de mentides   Parlar serveix per dir la veritat

3.- Per què els animals no en diuen, de mentides? Senzillament perquè no parlen.

4.- Quan parlem, normalment afegim "de veritat" a tot el que diem? Per què? Explica bé la teva resposta. En parlar donem per descomptat que diem la veritat. Si no ho fem estem trencant com una mena de norma o promesa implícita, que diu que quan fem servir les paraules és per dir coses que són veritat.

La gran promesa.   M'ho havíeu promès!

5.- Resumeix la història de'n Jordi i explica amb detall què és el més dur o el que li fa més pena de tot plegat. A en Jordi li agraden molt les motos i, quan tenia 12 anys, els seus pares li van prometre que al fer-ne 14 li'n comprarien una. Ell hi confia, però els seus pares no ho devien pas dir seriosament perquè no ho compleixen. Per això, i donada la importància que tenia per en Jordi, pensa que ja no se'ls podrà creure més. És un cop dur a la seva confiança en els seus pares.

Si menteixes gaire, ningú no et creurà!

6.- Posa exemples de la nostra vida quotidiana (el teu cas?) semblants a aquest del bromista.

Però mentir va molt bé, de vegades. És mentida, però s'agraeix.

7.- Segons aquests capítols, explica si la Berta i en Marc han de dir forçosament la veritat. Per quina raó fonamental entendríem que l'un i l'altre mentissin?

Entendríem que no diguessin la veritat per no fer mal ni a l'amiga ni a l'àvia, respectivament.

8.- Explica la teva opinió sobre aquestes dues històries. Quina conclusió general en treus sobre quan està bé no dir tota la veritat? Quan no dir la veritat protegeix d'algun mal important a d'altra gent.

9.- Es pot aplicar alguna cosa del que has llegit fins ara al que t'ha passat a tu? Explica't bé.

Sobre les històries de mentida (des de És de mentida, però fa plorar fins al final del llibret)

10.- Quina mena d'històries de mentida fabriquem els humans? (Pots afegir-n'hi més a les que diu el llibret?) Novel·les, pel·lícules, sèries, obres de teatre...

11.- Per què ens agraden les històries de mentida? Perquè és com viatjar a d'altres llocs, etc.

12.- Per a què serveixen aquestes històries? Per a donar-nos idees.

13.- Per què pot ser perillós confondre una guerra de veritat amb un videojoc? Perquè una guerra de veritat és molt greu ja que fa molt mal de veritat, matant, destruint...; de cap manera és una diversió.

14.- Què passa quan no distingim el que és veritat del que és mentida? Quins perills té? Explica't bé. Pot ser molt perillós quan es tracta de coses greus com matar perquè pot suposar no adonar-nos del mal real que implica quan és de veritat. Una persona també pot quedar atrapada en un món que no existeix, tornar-se boja...

15.- Es pot aplicar al que t'ha passat a tu aquesta qüestió de les històries de mentida? Explica't bé.

LABBÉ, B i PUECH, M. : *El bé i el mal*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2002. Col·lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Socors! L'ordinador és humà!

- 1.- Resumeix el què li passa a en Roger.
- 2.- Pot passar això? Què et sembla que vol dir?
- 3.- Explica amb les teves pròpies paraules què ens fa humans

Ho faig o no ho faig?

- 4.- Com sabem que tot aquest llistat d'exemples, amb els quals comença l'apartat, són coses mal fetes?
- 5.- Quin és, però, el problema o problemes, segons aquest capítol?

No ho sabíem, ho hem fet sense voler

- 6.- Resumeix la història inicial dels senyors Pomar.
- 7.- Per què els senyors Pomar han fet aquest gran mal?
- 8.- A tothom que fa mal, li passa el mateix que als senyors Pomar? Explica't bé

No me n'he pogut estar!

- 9.- Resumeix la història de la Montserrat.
- 10.- Per què ha fet el que sap que està malament? Explica't bé

Per què està malament?

- 11.- Com cal contestar, segons el llibre, la pregunta que dóna títol a aquest apartat?
- 12.- Així, doncs, què és el bé i què és el mal?
- 13.- Explica detalladament si el que has fet té a veure amb el que explica aquest capítol.

Rocco, el lladre

- 14.- Resumeix la història de'n Rocco.
- 15.- Per què (a vegades) els lladres no es roben entre ells? Es relaciona amb la pregunta 12?

16.- Què et sembla que passaria si robessis a un amic?

El mètode del Ramon

17.- Explica quin és aquest mètode

18.- No tothom és ni pot ser amic nostre, però això ja implica que no ens ha d'importar fer mal a aquesta gent? (relaciona-ho amb la pregunta 12)

Tinc ganes de viure en un món on...

19.- Per substituir els punts suspensius, quina condició ens diuen que cal complir?

20.- Els pots substituir? Tu mateix!

21.- Què t'exigeix la teva anterior resposta, per coherència? O sigui, has de ser...

22.- T'agradaria viure en un món on la gent fes el que tu has fet?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *El bé i el mal*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2002. Col·lecció *Pensa-hi*.

1. La regla d'or (sense nombrar-la) per entendre què està bé i què no. Pot servir de comodí.
2. Per una reflexió general sobre el que està bé i el que no és molt aconsellable llegir en veu alta i anar comentant els últims capítols, des de *No me n'he pogut estar* (perquè introdueix la història), insistint sobretot en *Per què està malament* (que és el nucli).

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Socors! L'ordinador és humà! (pàg. 22)

- 1.- Resumeix el què li passa a en Roger. Quan arriba a casa seva està sol i vol entrar a una pàgina web nova. però a la pantalla li surt un avís del mateix ordinador que li diu, entre altres coses, que entrar a aquella pàgina potser no li convé.
- 2.- Pot passar això? Què et sembla que vol dir? No, perquè a diferència de les persones, els ordinadors no jutgen ni valoren.
- 3.- Explica amb les teves pròpies paraules què ens fa humans. Pensar abans de fer les coses i valorar si estan bé o no...

Ho faig o no ho faig?

- 4.- Com sabem que tot aquest llistat d'exemples, amb els quals comença l'apartat, són coses mal fetes? Ho sabem perquè tots tenim com una mena de brúixola interior que ens ho indica.
- 5.- Quin és, però, el problema o problemes, segons aquest capítol? El gran problema és si hem de fer el que està bé malgrat que no en tinguem ganes o no fer el que està malament malgrat que en tinguem.

No ho sabíem, ho hem fet sense voler

- 6.- Resumeix la història inicial dels senyors Pomar. Van de viatge i a l'hora de dinar es paren al costat de la carretera, prop d'un bosc. Encenen foc per fer la carn a la brasa. En acabar ho recullen tot menys una petita brasa que provoca un foc.
- 7.- Per què els senyors Pomar han fet aquest gran mal? No tenien consciència del perill i no sabien que no es podia encendre foc prop del bosc.
- 8.- A tothom que fa mal, li passa el mateix que als senyors Pomar? Explica't bé. Tothom no, perquè a vegades sabem que una cosa està malament i la fem igualment.

No me n'he pogut estar!

9.- Resumeix la història de la Montserrat. Anant al lavabo veu un brioi de xocolata que surt d'una butxaca d'una jaqueta d'un seu company i se'l cruspeix.

10.- Per què ha fet el que sap que està malament? Explica't bé. Perquè a ella li ve bé menjar-se el brioi i això ha pesat més que saber que està malament.

Per què està malament?

11.- Com cal contestar, segons el llibre, la pregunta que dóna títol a aquest apartat? Perquè, encara que ningú la vegi ni la castigui, el que ha fet la Montserrat està malament ja que a ella no li agradaria gens que li fessin.

12.- Així, doncs, què és el bé i què és el mal? Està bé el que ens agradaria que ens fessin i malament el que no.

13.- Explica detalladament si el que has fet té a veure amb el que explica aquest capítol.

Rocco, el lladre

14.- Resumeix la història de'n Rocco. En Rocco roba a la gent que no coneix però, en canvi, torna la cartera al seu amic, que també és un lladre.

15.- Per què (a vegades) els lladres no es roben entre ells? Es relaciona amb la pregunta 12? Perquè si són amics no es volen perjudicar. Sí que s'hi relaciona perquè els lladres no fan als seus amics el que no els agradaria que els fessin a ells.

16.- Què et sembla que passaria si robessis a un amic? Seria un fet que ajudaria a trencar l'amistat perquè trenca la confiança.

El mètode del Ramon

17.- Explica quin és aquest mètode. Pensar que els altres són o poden ser amics seus i, per tant, no voler-los perjudicar.

18.- No tothom és ni pot ser amic nostre, però això ja implica que no ens ha d'importar fer mal a aquesta gent? (relaciona-ho amb la pregunta 12) Nosaltres, encara que no coneixem algú, no volem pas que ens faci mal. Per tant, i, per coherència, tampoc n'hi hem de fer.

Tinc ganes de viure en un món on...

19.- Per substituir els punts suspensius, quina condició ens diuen que cal complir? Cal ser honest i posar-hi alguna cosa sincera, que ens importi de veritat.

20.- Els pots substituir? Tu mateix!

21.- Què t'exigeix la teva anterior resposta, per coherència? O sigui, has de ser...

22.- T'agradaria viure en un món on la gent fes el que tu has fet?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *Manar i creure*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006. Col·lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta.*

Seu! Dret! Jeu! Sempre mana ella!

- 1.- Per què és agradable manar?
- 2.- Què li passa a l'Helena? (Què li agrada i quines conseqüències té això).

La Consol, delegada de classe. La C., responsable. La xef ets tu!

- 3.- Exposada quins són els dos tipus de persones diferents a les quals els agrada manar.
- 4.- Explica bé a quin dels dos tipus pertany la Consol. Al segon tipus perquè ella vol millorar el funcionament de l'escola.
- 5.- Quins inconvenients té/ pot tenir manar?

M'agrada el verd poma, sí, i què? Bicicleta, cotxe o patins?

- 6.- Què fan malament l'Hermínia, el senyor Porqueroles, el Gorka...?
- 7.- Què cal per viure plegats?
- 8.- Què en penses de la pregunta amb la qual acaba el capítol?

Mana el cap gran

- 9.1.- Resumeix el més important que diu aquest capítol.
- 9.2.- Com es diu una societat d'aquest tipus?

Mana la llei. Permís per manar.

- 10.1.- Com es pot caracteritzar la democràcia? Relaciona la descripció que en facis amb els títols d'ambdós capítols.
- 10.2.- Les normes que tenim a l'institut han estat decidides segons el model tirànic o democràtic? Explica't.

Que guanyi el millor! Es reprèn el concurs.

- 11.- Explica clarament què li ha passat a en Sergi amb el concurs de castells.

La vida és un concurs de castells? Com ho hem de fer, doncs?

- 12.- Com ens hem d'organitzar?

No em puc controlar. Discussions i més discussions...

13.- Què volen dir aquests capítols?

14.- Quan tu dius que no et pots controlar, qui et mana? Què en penses?

A mi..., em mano jo.

15.- Què vol dir aquest capítol? Explica-ho bé.

16.- Què t'hauries de manar tu, quan vens a l'institut i quan estàs a classe?

17.- Què t'hauries de manar tu, quan .....

LABBÉ, B i PUECH, M. : *Manar i creure*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006. Col.lecció *Pensa-hi*.

1. Autocontrol. Origen i justificació de les normes.
2. Pel primer tema pot ser molt adequat llegir en veu alta els tres últims capítols i anar-los comentant tot seguint les mateixes preguntes proposades a la fitxa. Pel segon tema *M'agrada el verd poma fins Permís per manar*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Seu! Dret! Jeu! Sempre mana ella!

- 1.- Per què és agradable manar? Perquè qui mana es sent important, respectat...
- 2.- Què li passa a l'Helena? (Què li agrada i quines conseqüències té això). Li agrada manar, tenir poder /autoritat sobre les seves amigues, però això, a elles, els fa perdre les ganes de jugar.

La Consol, delegada de classe. La C., responsable. La xef ets tu!

- 3.- Exposada quins són els dos tipus de persones diferents a les quals els agrada manar. Unes, perquè els agrada tenir poder; les altres, perquè els agrada proposar /canviar coses.
- 4.- Explica bé a quin dels dos tipus pertany la Consol. Al segon tipus, perquè ella vol millorar el funcionament de l'escola.
- 5.- Quins inconvenients té/ pot tenir manar? Ser molt criticat perquè es considera que el qui mana és el responsable, sobretot quan alguna cosa no surt prou bé.

M'agrada el verd poma, sí, i què? Bicicleta, cotxe o patins?

- 6.- Què fan malament l'Hermínia, el senyor Porqueroles, el Gorka...? Fer coses sense tenir en compte els altres.
- 7.- Què cal per viure plegats? Complir unes regles o lleis.
- 8.- Què en penses de la pregunta amb la qual acaba el capítol? Pregunta d'on provenen les lleis que regulen la vida en societat. En els capítols posteriors es plantegen les dues respostes bàsiques: d'un cap o del conjunt de la gent.

Mana el cap gran

- 9.1.- Resumeix el més important que diu aquest capítol. Parla d'un tipus de societat en la qual les regles les decideix el cap tot seguint només el seu propi criteri.

9.2.- Com es diu una societat d'aquest tipus? És un tirania.

Mana la llei. Permís per manar.

10.1.- Com es pot caracteritzar la democràcia? Relaciona la descripció que en facis amb els títols d'ambdós capítols. És un sistema en el qual per decidir les lleis, que són les qui manen de veritat, hi participa tothom. Els humans que manen ho fan perquè la gent els ha donat permís per manar.

10.2.- Les normes que tenim a l'institut han estat decidides segons el model tirànic o democràtic? Explica't. La intenció és clarament democràtica perquè tothom pot participar en l'elaboració i esmena del RRI (Reglament de règim intern); a la pràctica hi participa poca gent.

Que guanyi el millor! Es reprèn el concurs.

11.- Explica clarament què li ha passat a en Sergi amb el concurs de castells. Que quan s'adona que per ser eficaç cal organització, ell decideix una forma d'organitzar la feina sense tenir gens en compte els altres, que, al final, no s'ho passen bé i ho deixen córrer.

La vida és un concurs de castells? Com ho hem de fer, doncs?

12.- Com ens hem d'organitzar? No hi ha pas una forma d'organització que serveixi sempre.

No em puc controlar. Discussions i més discussions...

13.- Què volen dir aquests capítols? Que cadascú és moltes coses/ té moltes cares diferents alhora i, a vegades, deixem que una d'aquestes ens domini.

14.- Quan tu dius que no et pots controlar, qui et mana? Què en penses?

A mi..., em mano jo.

15.- Què vol dir aquest capítol? Explica-ho bé. Una part de nosaltres mateixos ha d'aconseguir manar i fer creure les altres; cal no deixar-nos manar per la cara que no volem, que no ens agrada.

16.- Què t'hauries de manar tu, quan vens a l'institut i quan estàs a classe?

17.- Què t'hauries de manar tu, quan .....

LABBÉ, B i PUECH, M. : *L'èxit i el fracàs*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006. Col. lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Li ha pujat al cap.   Sobreviure a l'èxit.

1.- Explica la idea principal d'aquests dos capítols.

Pataplaf! Fracàs escolar.   Un túnel sense sortida.

2.- Què és i què no és el fracàs escolar? Justifica si estàs d'acord amb el que diu aquest capítol.

3.- Amb què es pot comparar la sensació de fracàs? Per què?

Mira cap endavant!

4.- Què ens vol dir aquest capítol al exposar-nos dues maneres diferents d'ensenyar a anar en bici?

Molt bé, Estel.la!

5.- L'èxit i el fracàs s'exclouen? Explica la teva resposta a partir de l'experiència de l'Estel.la.

Quina festassa!   Le Dèlia abandona, el Jim rumia....

6.- Descriu els tres tipus d'actituds amb les quals la Dèlia, el Guiu i el Jim reaccionen davant del fracàs de la festa que han organitzat. T'hi reconeixes en alguna d'aquestes més que en les altres?

La por del fracàs és pitjor que el fracàs.

7.- Justifica el títol del capítol, segons el que s'hi explica, i si hi estàs d'acord.

El cop de mà d'un amic.

8.- En què s'assemblen els fracassos als amics de debò?

Els destrossarem! Contra mi mateix.

9.- Quina mena d'èxits només són minièxits? Justifica bé per què.

10.- Els èxits, sempre són en relació als altres?

Fracàs... o èxit? Èxit... o fracàs?

11.- Per què hi ha coses que semblen fracassos quan en realitat són èxits i, al revés?

A mi tant me fa...

12.- Per què la Susanna i la seva mare tenen sentiments tan diferents segons les dues possibilitats del concurs de bellesa?

Últims capítols

13.- Què ens poden ajudar a descobrir els nostres sentiments davant els èxits i els fracassos?

14.- Els fracassos, sempre són només negatius?

15.- Pots aplicar a situacions teves aquesta perspectiva positiva del fracàs?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *L'èxit i el fracàs*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006. Col. lecció *Pensa-hi*.

1. Valor positiu que pot tenir el fracàs. Èxits que valen la pena.
2. Pot ser molt adequat llegir en veu alta *La història del Lau* (pàg. 35, segona part) i comentar-la en veu alta per insistir en el valor positiu que poden tenir els fracassos.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Li ha pujat al cap. Sobreviure a l'èxit.

1.- Explica la idea principal d'aquests dos capítols. L'èxit que "es veu i es nota" no és cap garantia de benestar perquè davant d'aquesta mena d'èxit cal ser molt fort per no perdre el nord. Si aquest èxit puja al cap pot tenir conseqüències molt negatives (com en el cas de la història).

Pataplaf! Fracàs escolar. Un túnel sense sortida.

2.- Què és i què no és el fracàs escolar? Justifica si estàs d'acord amb el que diu aquest capítol. És la incapacitat de sortir-se'n bé amb la major part de les coses que s'ensenyen a l'escola, però això no vol pas dir que aquesta persona no se'n pugui sortir bé amb d'altres.

3.- Amb què es pot comparar la sensació de fracàs? Per què? Amb un túnel negre perquè sembla que res vagi bé i ningú confii amb nosaltres. Però els túnels (i també els fracassos) tenen/ poden tenir sortida.

Mira cap endavant!

4.- Què ens vol dir aquest capítol al exposar-nos dues maneres diferents d'ensenyar a anar en bici? Que si, quan es vol ensenyar una cosa, hi ha confiança en les possibilitats d'aprendre, és molt més fàcil aconseguir-ho.

Molt bé, Estel.la!

5.- L'èxit i el fracàs s'exclouen? Explica la teva resposta a partir de l'experiència de l'Estel.la. Aconseguir sortir-se'n d'una cosa sovint implica un piló de petits fracassos previs com en el cas de l'Estel.la, que abans de caminar bé cau moltes vegades. Però, a la vegada, aquestes caigudes li ensenyen moltes coses.

Quina festassa! Le Dèlia abandona, el Jim rumia....

6.- Descriu els tres tipus d'actituds amb les quals la Dèlia, el Guiu i el Jim reaccionen davant del fracàs de la festa que han organitzat. T'hi reconeixes en alguna d'aquestes més que en les altres? Dèlia: persona derrotada pel fracàs i que abandona. Guiu: persona que amaga el cap sota l'ala, frívola i inconscient. Jim: persona que analitza i intenta entendre què no ha anat bé per millorar-ho.

La por del fracàs és pitjor que el fracàs.

7.- Justifica el títol del capítol, segons el que s'hi explica, i si hi estàs d'acord. Si un té molta por de fracassar en alguna cosa, perd completament el nord i, en canvi, quan es produeix el fracàs un s'adona que no s'ha pas acabat el món i es pot tornar intentar perquè la vida continua.

El cop de mà d'un amic.

8.- En què s'assemblen els fracassos als amics de debò? Ambdós poden ser un bon toc d'alerta perquè ens avisen del que no va prou bé.

Els destrossarem! Contra mi mateix.

9.- Quina mena d'èxits només són minièxits? Justifica bé per què. Els èxits de superar els altres perquè són èxits molt fràgils ja que duren poc, ect.

10.- Els èxits, sempre són en relació als altres? No, justament els èxits millors són en relació a un mateix com, per exemple, aconseguir una cosa que es valora molt.

Fracàs... o èxit? Èxit... o fracàs?

11.- Per què hi ha coses que semblen fracassos quan en realitat són èxits i al revés? Perquè el més decisiu és la importància que té una determinada cosa per a qui la fa o li passa.

A mi tant me fa...

12.- Per què la Susanna i la seva mare tenen sentiments tan diferents segons les dues possibilitats del concurs de bellesa? Per la diferent importància que té el concurs per a cadascuna (molt per a la mare i poc per a la Susanna).

Últims capítols

13.- Què ens poden ajudar a descobrir els nostres sentiments davant els èxits i els fracassos? El que és més important i el que no ho és tant.

14.- Els fracassos, sempre són només negatius? No, perquè ens poden ajudar a descobrir moltes coses. És un dels molts gustos que, si ens arrisquem, podem trobar a la vida.

15.- Pots aplicar a situacions teves aquesta perspectiva positiva del fracàs?

LABBÉ, B i PUECH, M. : *El coratge i la por*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006. Col. lecció *Pensa-hi*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Tots tenim por d'alguna cosa.

1.- Qui i de què es té por?

Els helicòpters encara els busquen. Fills de la por.

2.- La Bibiana, és covarda? I, els caçadors de la següent història? Com es pot qualificar el seu comportament? Explica't bé.

3.- Què és ser temerari? (Si no ho saps pots consultar un diccionari) Els companys de la Bibiana, són valents o temeraris? Justifica la resposta.

4.- Explica bé la funció de la por.

5.- Explica bé la relació entre la por i la covardia.

Sóc una bleada! A dins de l'armari hi ha algú!

6.- Descriu com es sent una persona que té por.

7.- Què ens pot tranquil·litzar quan tenim por?

La gent valenta té por. El rastre de la por.

8.- Què pot contrarestar la por, les drogues o el coratge? Explica't bé.

La senyora Pascual perd el seny. Jugar amb la por.

9.- Efectes de la por.

10.- Què es pot fer amb la gent que té por?

S'ha acabat, ja no tinc por!

11.- Què alimenta la por? Explica't bé i posa altres exemples significatius per a tu.

Vigila, que cauràs! La vida ens limita.

12.- Quines conseqüències té la por per a la vida humana?

Clic! Prou!

- 13.- Què és tenir coratge?
- 14.- Què ajuda a en Daniel a tenir coratge?

Què dirà l'Empar?

- 15.- Per què l'Empar té coratge?

El coratge de cada dia

- 16.- Què és i quins efectes té sobre nosaltres el coratge de cada dia?

La tortura del Blai

- 17.- El que li fan a en Blai només són brometes? Com se'n diu? Explica't bé.
- 18.- Com es deu sentir? Deu ser agradable?
- 19.- Per què en Blai no diu res?
- 20.- Per què els altres companys de la classe tampoc diuen res? Quines conseqüències pot tenir?

Petits exercicis de coratge. La por és poruga.

- 21.- En què consisteixen els petits exercicis de coratge?
- 22.- Com podem descobrir que podem controlar la por?

**LABBÉ, B i PUECH, M. : *El coratge i la por*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006.
Col. lecció *Pensa-hi*.**

1. Alumnes víctimes. Alumnes prepotents, buscabregues o temeraris. Assetjament. Funcions de la por.
2. Pot ser molt adequat llegir en veu alta els primers capítols i anar-los comentant tot seguint les mateixes preguntes proposades a la fitxa. Després es pot passar a fer el treball individual i de forma autònoma. En el cas de treballar l'assetjament cal llegir en veu alta i comentar un dels últims capítols, *La tortura del Blai*.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Tots tenim por d'alguna cosa.

1.- Qui i de què es té por? Tothom té por d'alguna cosa.

Els helicòpters encara els busquen. Fills de la por.

2.- La Bibiana, és covarda? I, els caçadors de la següent història? Com es pot qualificar el seu comportament? Explica't bé. Tots són prudents perquè fan cas dels perills reals.

3.- Què és ser temerari? (Si no ho saps pots consultar un diccionari) Els companys de la Bibiana, són valents o temeraris? Justifica la resposta. No tenir por de res. Tampoc, per tant, del que caldria tenir-ne. Els companys de la Bibiana són temeraris, no pas valents, i així els va!

4.- Explica bé la funció de la por. Ens protegeix de perills reals i, per tant, ens ajuda a sobreviure.

5.- Explica bé la relació entre la por i la covardia. És important adonar-se de que no tothom que té por és covard; no tenir por de res és molt perillós, és ser temerari. La gent sensata o prudent té por quan cal.

Sóc una bleada! A dins de l'armari hi ha algú!

6.- Descriu com es sent una persona que té por. Es sent avergonyida, inútil, culpable...

7.- Què ens pot tranquil·litzar quan tenim por? Que els altres respectin les nostres pors i no ens tractin com a idiotes.

La gent valenta té por. El rastre de la por.

8.- Què pot contrarestar la por, les drogues o el coratge? Explica't bé. Certes substàncies només ofeguen la por i fan que no en siguem conscients en determinats moments. El coratge, en canvi, treu la seva energia de la por i la transforma en força.

La senyora Pascual perd el seny. Jugar amb la por.

9.- Efectes de la por. Una por intensa transforma totalment una persona, fa que perdi el cap i que faci ximpleries.

10.- Què es pot fer amb la gent que té por? Se la pot manipular fàcilment, amb el pretext d'eliminar la por.

S'ha acabat, ja no tinc por!

11.- Què alimenta la por? Explica't bé i posa altres exemples significatius per a tu. La ignorància fa créixer la por, com no saber què provoca els llamps i trons o no saber com són la gent d'altres llocs.

Vigila, que cauràs! La vida ens limita.

12.- Quines conseqüències té la por per a la vida humana? La por, nostra o provocada per d'altres, ens limita molt la vida.

Clic! Prou!

13.- Què és tenir coratge? Actuar malgrat totes les excuses ("malgrats") que sempre hi ha.

14.- Què ajuda a en Daniel a tenir coratge? Sap que lluita per una causa justa i això alimenta la seva energia interior.

Què dirà l'Empar?

15.- Per què l'Empar té coratge? Perquè es manté fidel al seu criteri, a allò que pensa, i resisteix el xantatge delicat que li fan.

El coratge de cada dia

16.- Què és i quins efectes té sobre nosaltres el coratge de cada dia? És un coratge que ningú no veu però que ens permet mirar-nos contents al mirall.

La tortura del Blai

17.- El que li fan a en Blai només són brometes? Com se'n diu? Explica't bé. Potser van començar com a brometes però ara ja li alteren tant la vida que se'n poden dir "tortures" perquè li volen fer mal. Ara es sol parlar d'assetjament (bullying).

18.- Com es deu sentir? Deu ser agradable? Es deu sentir derrotat per una situació que el supera cada vegada més.

19.- Per què en Blai no diu res? Perquè d'entrada anava pensant que no hi tornarien i ara ja no té el coratge per reaccionar.

20.- Per què els altres companys de la classe tampoc diuen res? Quines conseqüències pot tenir? Primer volen pensar que no és greu i que no cal que es busquin embolics. Pot tenir conseqüències molt perilloses per en Blai que ja s'està aprimant, suspèn els exàmens, constantment el castiguen...

Petits exercicis de coratge. La por és poruga.

21.- En què consisteixen els petits exercicis de coratge? En no defugir les situacions que demanen que hi fem front.

22.- Com podem descobrir que podem controlar la por? Fent petits exercicis quotidians de coratge.

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Gran = més fort

- 1.- Explica bé què fan al pati de l'escola la Najwa, el Valentí i la Carina.
- 2.- A la nostra escola, passen coses d'aquestes? Posa exemples.
- 3.- I tu, n'has fet? Explica't.
- 4.- Què els passa a la Najwa, el Valentí i la Carina, fora de l'escola, semblant al que ells fan? Els agrada?
- 5.- A tu t'ha passat alguna cosa d'aquesta mena?
- 6.- Per què no és prou correcte ni el que fan la Najwa, el Valentí i la Carina a l'escola ni el que els passa a fora? Pensa-hi bé.
- 7.- Què és "la llei del més fort"? Explica't bé i relaciona-ho, si és adequat, amb el que fas i et passa a tu.
- 8.- És veritat que "entre els adults la 'llei del més fort' ja no val"?
- 9.- És veritat que sovint, entre els petits i els grans, també entre els nens i els adults, encara s'aplica la "llei del més fort"?

Hi ha adults que no estan bé del cap.

- 10.- Què et sembla que vol dir aquest capítol?
- 11.- El que li passa l'Isaïes té a veure amb "la llei del més fort"? Explica't.

No és fàcil dir que no

- 12.- Què va avisar a l'Isaïes que havia de fugir del cotxe?
- 13.- Per què no és fàcil, per a un nen, dir que no a un adult?

Visca l'Antoni Miratge!

- 14.- Què és un miratge?
- 15.- Per què el nou alcalde s'ho deu dir?

Per què és prohibit? Pelat en tres rondes. Fràgil.

- 16.- Per què s'han establert determinades prohibicions per a menors?
- 17.- És perillós el que li passa a en Melcior?
- 18.- Què vol dir que els petits són fràgils?

El tobogan... i l'Himalaia.

19.- Quina idea volen expressar ambdós capítols?

Darrers capítols.

20 .-Explica, relacionant-ho amb les històries d'aquests últims capítols, si és veritat que ens fem grans tot de cop.

**LABBÉ, B i PUECH, M. : *Els petits i els grans*. Barcelona, ed. Cruïlla, 2006.
Col. lecció *Pensa-hi*.**

1. Abús de poder (sobretot de grans a petits). La llei del més fort. Relacions entre nens i adults.
2. Treball autònom (llegint i seguint la fitxa)
3. Pot ser molt adequat llegir en veu alta el capítol 2 (*Gran = més fort*) i anar-lo comentant tot seguint les mateixes preguntes proposades a la fitxa. Després es pot passar a fer el treball individual i de forma autònoma.

---

*Pot ser convenient, primer de tot, fer una lectura ràpida de tot el llibret i, només després, centrar-se en cada capítol i respondre les preguntes segons el que s'hi explica. **El més important de tot és pensar bé el que diu i vol dir cada història, perquè de manera molt senzilla diu coses fonamentals.** Si després d'entendre bé el text es vol expressar l'opinió personal es pot fer, sempre que es vulgui, al final de cada pregunta..*

Gran = més fort

- 1.- Explica bé què fan al pati de l'escola la Najwa, el Valentí i la Carina. Abusen de ser més grans per fer fer als petits el que ells volen.
- 2.- A la nostra escola, passen coses d'aquestes? Posa exemples.
- 3.- I tu, n'has fet? Explica't.
- 4.- Què els passa a la Najwa, el Valentí i la Carina, fora de l'escola, semblant al que ells fan? Els agrada? Que d'altres de més grans també abusen d'ells i no els agrada gens ni mica.
- 5.- A tu t'ha passat alguna cosa d'aquesta mena?
- 6.- Per què no és prou correcte ni el que fan la Najwa, el Valentí i la Carina a l'escola ni el que els passa a fora? Pensa-hi bé. Si a ells no els agrada quan els passa una cosa semblant i voldrien que no els passés, segur que als altres tampoc (Regla d'or de la moral: el que no vulguis per tu, no ho vulguis per ningú)
- 7.- Què és "la llei del més fort"? Explica't bé i relaciona-ho, si és adequat, amb el que fas i et passa a tu. Els més forts (més grans, més valents...) creuen que tenen dret a tot.
- 8.- És veritat que "entre els adults la 'llei del més fort' ja no val"? En les situacions quotidianes (com els exemples que posa el llibre), no.
- 9.- És veritat que sovint, entre els petits i els grans, també entre els nens i els adults, encara s'aplica la "llei del més fort"? Sí, si el que s'imposa ho fa pel simple fet que és més fort en algun aspecte.

Hi ha adults que no estan bé del cap.

- 10.- Què et sembla que vol dir aquest capítol? Que no tots els adults són igualment de fiar. Hi ha adults, com els qui volen tenir relacions sexuals amb nens, que estan malalts i necessiten tractament.

11.- El que li passa l'Isaïes té a veure amb "la llei del més fort"? Explica't. Sí, perquè aquell home i aquella dona abusen de la seva confiança, aprofitant-se que són més grans i tenen més recursos (cotxe, saber que als nens els agraden els gossos...)

No és fàcil dir que no

12.- Què va avisar a l'Isaïes que havia de fugir del cotxe? El seu enorme malestar amb la situació que passava.

13.- Per què no és fàcil, per un a nen, dir que no a un adult? Perquè està acostumat a pensar que els grans tenen raó.

Visca l'Antoni Miratge!

14.- Què és un miratge? És una il·lusió, per tant alguna cosa falsa, que no és el que sembla.

15.- Per què el nou alcalde s'ho deu dir? Perquè promet coses que després no fa i els nens se'l creuen.

Per què és prohibit? Pelat en tres rondes. Fràgil.

16.- Per què s'han establert determinades prohibicions per a menors? Per protegir-los, o sigui, perquè puguin créixer segurs, sense perills que no estan en condicions d'afrontar.

17.- És perillós el que li passa a en Melcior? Gens perquè no li pot causar cap mal.

18.- Què vol dir que els petits són fràgils? Que són delicats, tant físicament com mentalment, i, per tant, que hi ha coses que els poden fer molt mal.

El tobogan... i l'Himalaia.

19.- Quina idea volen expressar ambdós capítols? Que a tothom, tant grans com petits, li agrada superar tot sol els seus propis reptes.

Darrers capítols.

20.-Explica, relacionant-ho amb les històries d'aquests últims capítols, si és veritat que ens fem grans tot de cop. No, si passés això ens espantaríem molt, com en Bru (*Mort de por*). Fer-se gran és un procés, com aprendre a anar en bici (*Cada cop més*).

FITXES DE TREBALL

sobre

**LOU, V. : *La violència, targeta vermella!* Barcelona,
ed. Serres, 2004.**

(traducció i adaptació d'una edició francesa)

Conté:

- Orientacions generals.
- Fitxes sobre cadascun dels capítols: primer per a l'alumnat i després les destinades al responsable de l'activitat.

ORIENTACIONS GENERALS

sobre

LOU, V. : *La violència, targeta vermella!* Barcelona, ed. Serres, 2004.

(traducció i adaptació d'una edició francesa)

1. Aquest llibre explica una **història** que té com a protagonistes un grup de **joves** que comencen primer d'ESO a un IES qualsevol, i que per a ells és un centre nou. L'argument té com a fil conductor la violència en les seves diferents formes i com determinades respostes no fan més que agreujar-la. A partir d'aquí, però, sorgeixen també moltes qüestions que afecten als joves d'ara.
2. Tracta molts temes; una relació dels més importants és la següent:
  - Provocacions** (cap. 4)
  - Agressions i conseqüències** (cap. 5, 6, 7, 8, 9, 12)
  - Com fer front a les provocacions i agressions: diferents formes i diferents conseqüències** (cap. 5, 6, 8, 9, 11, 14)
  - Mals comportaments a classe** (cap. 4 i 12)
  - Bandes més o menys organitzades** (6, 8, 9, 13)
  - Tonar-s'hi amb violència i les seves conseqüències** (cap. 5, 6, 8, 9, 12, 13)
  - Joves irreflexius/ reflexius** (cap. 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14)
  - Abús de poder** (cap. 6)
  - Respecte** (cap. 14)

El treball es pot centrar més en un tema que en els altres, insistint més en les preguntes que hi tenen a veure tal i com estan plantejades en els diferents capítols.

3. És adequat per a tot l'**alumnat d'ESO**.
4. S'ha elaborat una **fitxa per l'alumnat**, amb diferents preguntes referents a cada capítol de la història i també una fitxa **per a la persona responsable** de l'activitat, que inclou les respostes orientatives de cadascuna de les preguntes i alguns comentaris en les qüestions d'opinió.
5. La fitxa està adequadament pautaada perquè l'alumnat pugui portar a terme un **treball autònom**. És molt convenient, però, que la persona responsable de l'activitat en tingui un bon domini per portar-ne un cert control.

6. Si es treballa amb un grup més o menys homogeni pot ser molt interessant **llegir i comentar en veu alta aquesta història, dramatitzant més o menys**, segons la disponibilitat, etc. No cal, però, fer-ho de tots els capítols. Per exemple, una proposta és:

Llegir en veu baixa els tres primers capítols, que són de presentació i molt descriptius. Llegir en veu alta i dramatitzant la resta perquè hi ha més acció.

A continuació hem elaborat una relació de personatges per capítols, per si es vol llegir en veu alta i repartir papers. Intervenien sobretot els tres protagonistes de la història: en Pere, l'Aminata i en Gerard. La resta intervé menys, entre tots hi ha 7 personatges masculins i 4 de femenins. També es poden anar repartint i repetint en cada sessió de treball si no hi ha tanta gent perquè cadascú tingui un sol paper.

Cap. 1: En Pere i el seu pare

Cap. 2: L'Aminata i la seva mare

Cap. 3: En Gerard i en Joan

Cap. 4: En Pere, un professor (masculí) i una veu qualsevol

Cap. 5: L'Aminata, L'Elisa, una veu (que diu "negra")

Cap. 6: En Gerard i d'altres nois del grup (1 o 2)

Cap. 7: L'Aminata, L'Elisa, vigilant, el director

Cap. 8: En Pere, en Carles

Cap. 9: En Gerard, l'Aminata, algú de la banda d'en Carles

Cap. 10: En Pere, el professor (masculí)

Cap. 11: L'Aminata, la secretària de direcció, el director

Cap. 12: En Pere, la professora

Cap. 13: En Gerard i en Lluís

Cap. 14: L'Aminata i el director

7. El temps depèn de com s'utilitzi aquesta proposta. Treballant només la fitxa autònomament es pot completar en un **parell d'hores** però si s'opta per llegir en veu alta i comentar pot durar **molt més**. Aquesta obra també es pot adaptar per **sessions més curtes** sempre que en la primera es treballin els primers capítols per situar el sentit de l'acció.
8. **ADVERTIMENT**. Hi ha una certa confusió sobre el curs que fan aquest joves, potser per problemes d'adaptació en la traducció del francès ja que els sistemes escolars són diferents. En tot cas, la intenció és clara: comencen en un centre nou, un nivell d'estudis també nou i, per tant, aquí seria primer d'ESO.

LOU, V. : *La violència, targeta vermella!* Barcelona, ed. Serres, 2004. (1ª edició francesa, 1998; traducció i adaptació de Begoña Eladi)

Aquest llibre presenta, en els tres primers capítols, els dos protagonistes masculins i la noia protagonista (que han de començar primer d'ESO en un centre nou). Només a partir del quart comença pròpiament a desenvolupar-se la història. Pot ser convenient primer fer una lectura ràpida de tot el que hi passa i després llegir i treballar més en detall cada capítol. En tot cas, cal seguir les instruccions específiques que es poden donar.

Cap. 1: En Pere i la missió impossible.

- 1.- Com és el pare d'en Pere? Descriu algunes característiques que en puguis deduir i valora si és un bon pare. Justifica el que dius.
- 2.- I en Pere, com el descriuries? Alhora valora si seria un bon company de classe. Justifica, també, tot el que dius.

Cap. 2: L'Aminata i la por.

- 3.- Què en pensa l'Aminata dels grups de nois, de les bandes? I, a tu, què et sembla? (és veritat que passa més amb nois i que quan estan sols no tenen aquest comportament...?)
- 4.- Què hi anem a fer a l'escola/ institut? Estàs d'acord amb el que en diu l'Aminata?
- 5.- Com és l'Aminata? Et sembla que seria bona companya? Justifica el que dius.
- 6.- Com és la mare de l'Aminata? Deu ser una bona mare? Justifica, també, el que dius.
- 7.- Qui fa por segons l'Aminata? Pensa-hi.

Cap. 3: En Gerard i la "llibertat".

- 8.- Com és en Gerard? Et sembla que seria un bon company de classe? Justifica el que dius.
- 9.- Pensa en els horaris d'anar a dormir? Avantatges i inconvenients d'anar-hi Cal alhora pensar què es prefereix, perquè, és clar, no ho podem tenir tot.
- 10.- I, sobre els tipus de pel·lícules que es miren, i sobre posar mots?

Cap. 4: En Pere i "l'odi".

- 11.- Per què en Pere comença a tirar boletes de tinta a en Gerard i després a en Joan? Posa't al seu lloc, intenta entendre'l i valora aquest comportament (és intel·ligent? és sensat alimentar aquesta ràbia que sent? hi té cap dret a fer el que fa? pensa en les conseqüències?...)
- 12.- Per què, de cop i volta, tots els alumnes riuen, tiren coses i es crea una gran disbauxa a classe? Reflexiona sobre si ells pensen el que fan, si ho decideixen, si tenen en compta les conseqüències...

Cap. 5: L'Aminata i la violència de les paraules.

- 13.- Com qualificaries el que diu el cap rapat a l'Aminata? Justifica-ho.

14.- Com creu l'Elisa que s'hi ha de respondre? I l'Aminata? I tu, què creus que és millor? Explica't bé pensant en les conseqüències de cada opció.

Cap. 6: En Gerard i la llei de Talió.

15.- Què fan en Gerard i el seu grup? Resolen el problema? Justifica el que dius. Pensa també altres maneres de resoldre el problema que tenen.

16.- Comenta el que fan amb els raïms de la senyora gran (com es pot calificar, tenint en compte que la senyora és molt vella? Ho haguessin fet en altres circumstàncies? Quins factors els porten a fer-ho? De què ens adonem, doncs, que és molt perillós?...)

Cap. 7: L'Aminata i el silenci del terror.

17.- Explica bé què li està passant a l'Aminata i com ho qualificaries.

Cap. 8: En Pere i l'espiral de la violència.

18.- Fes un resum del conflicte que tenen en Pere i la banda/grup d'en Gerard. L'encarrila intel·ligentment, en Pere? Pot acabar bé, així?

19.- És veritat que no serveix de res trencar-se el cap per tenir "diplomes", com pensa en Pere del que li diu el seu pare? Què en saps?

Cap. 9: En Gerard i els límits de la realitat.

20.- I, ara, en quin punt està el conflicte? Què et sembla?

21.- Qui enfoca de forma més sensata, intel·ligent o correcta l'agressió que ha patit l'Aminata, en Gerard o la mateixa noia?

Cap. 10: En Pere i el refús de la responsabilitat.

22.- Pensa bé en el que li passa a en Pere:

- què li importa?
- què pensa fer?
- reflexiona sobre el que l'ha portat a tenir els problemes que ara té?
- Per què personifica el refús de la responsabilitat?
- Per què el que li diu el professor no li "arriba" gens ni mica?

Cap. 11: L'Aminata i el retrobament de la paraula.

23.- És valenta o covarda l'Aminata a l'anar a parlar amb el director? Justifica la teva resposta.

Cap. 12: En Pere i el pla de fugida.

24.- Per què en Pere agafa la pistola del seu pare?

25.- Diu la veritat sobre el seu retard a classe? Explica't

26.- Com consideres que contesta en Pere a la professora d'anglès? Pensa bé el que has de dir i justifica-ho.

27.- Com valores la reacció de la professora davant de les respostes de'n Pere?

28.- Com valores la situació en la qual s'està posant en Pere? Diries que va pel bon camí o no? Justifica el que diguis.

Cap. 13: En Gerard i el delictes d'innocència.

29.- Segons en Gerard, ell no "hi pinta res en aquesta història". Explica perquè, tal i com li diu el seu amic, no té raó i tots en són una mica responsables.

30.- Com qualificaries la proposta de deixar córrer la banda que li fa el seu amic? Està ben pensat?

Cap. 14: L'Aminata i la descoberta del dret.

31.- Què té a veure el que ha passat i "fer regnar la seva pròpia llei", com diu el director a l'Aminata? (pàg. 64, final) Explica't bé.

32.- En quin sentit, en aquest últim capítol, hi ha una "descoberta del dret

33.- L'Aminata considera que el més difícil és el respecte. Valora el comportament dels tres protagonistes des d'aquesta òptica.

34.- Quan algú et falta al respecte de forma ben manifesta, com cal respondre? (si es vol donar una resposta intel·ligent, correcta, sensata, etc, o sigui, que no impliqui més problemes)

LOU, V. : *La violència, targeta vermella!* Barcelona, ed. Serres, 2004. (1ª edició francesa, 1998; traducció i adaptació de Begoña Eladi)

Aquest llibre presenta, en els tres primers capítols, els dos protagonistes masculins i la noia protagonista (que han de començar primer d'ESO en un centre nou). Només a partir del quart comença pròpiament a desenvolupar-se la història. Pot ser convenient primer fer una lectura ràpida de tot el que hi passa i després llegir i treballar més en detall cada capítol. En tot cas, cal seguir les instruccions específiques que es poden donar.

Cap. 1: En Pere i la missió impossible.

1.- Com és el pare d'en Pere? Descriu algunes característiques que en puguis deduir i valora si és un bon pare. Justifica el que dius. És exigent (vol bones notes), és autoritari (vol que les coses vagin com a ell li agraden), menyspreatiu amb l'escola perquè no la valora, no la visita... No sembla pas gaire bon pare perquè en relació a l'escola té una actitud desconcertant, per una banda exigent i per l'altra menyspreativa.

2.- I en Pere, com el descriuries? Alhora valora si seria un bon company de classe. Justifica, també, tot el que dius. En Pere és un mal estudiant (dels últims de la classe), violent i buscabregues perquè vol agredir l'Antoni només perquè és dels primers i mostra interès per les classes. Com a company pot ser una font de problemes perquè fàcilment en pot provocar.

Cap. 2: L'Aminata i la por.

3.- Què en pensa l'Aminata dels grups de nois, de les bandes? I, a tu, què et sembla? (és veritat que passa més amb nois i que quan estan sols no tenen aquest comportament...?) Que els nois, quan s'ajunten, fan bestieses, empipen a classe, insulten...

4.- Què hi anem a fer a l'escola/ institut? Estàs d'acord amb el que en diu l'Aminata? Segons l'Aminata hi anem a aprendre (i no a fer-hi nòvios...)

5.- Com és l'Aminata? Et sembla que seria bona companya? Justifica el que dius. Té molta por (de suspendre, de les bandes...), és intel·ligent i reflexiva (s'adona de que en Gerard va fer una banda perquè tenia por, que els nois quan estan en grup tenen un pitjor comportament...), està sempre neguitosa pels deures i no té temps per altres coses com xicots... Com a companya no deu ser gaire alegre, però no sembla pas que hagi de provocar els problemes, més aviat vol evitar-los.

6.- Com és la mare de l'Aminata? Deu ser una bona mare? Justifica, també, el que dius. Sembla una persona sensible i legal perquè veu el perill de que la gent faci justícia per ella mateixa i la influència negativa que poden tenir certes telenovel·les. És atenta i aconsella, no crida a la seva filla i, preocupant-se'n d'aquesta manera, podem dir que és una bona mare.

7.- Qui fa por segons l'Aminata? Pensa-hi. Les bandes, la gent important..., però no la gent forta i valenta com la seva mare.

Cap. 3: En Gerard i la "llibertat".

8.- Com és en Gerard? Et sembla que seria un bon company de classe? Justifica el que dius. És poc respectuós amb els altres (pensa que ell pot passar quan i per on vol), és venjatiu perquè pensa que si un conductor l'ha mirat malament li hauria de rebentar les rodes, també sabem que el seu pare (conductor de tren) és molt estricte amb els horaris, a diferència del pare d'un seu amic que el va deixar quedar amb ell, el dia abans de començar l'escola, a veure una pel·lícula molt violenta.

9.- Pensa en els horaris d'anar a dormir. Avantatges (l'endemà es pot estar molt més descansat i a punt per fer la feina, de millor humor, diuen els experts que és més saludable dormir les hores adequades...) i inconvenients d'anar-hi aviat (no es poden fer tantes coses, no es pot veure els programes que fan a aquelles hores...). Cal alhora pensar què es prefereix perquè, és clar, no ho podem tenir tot.

10.- I, sobre els tipus de pel·lícules que es miren?(acostumar-se massa a pel·lícules violentes pot insensibilitzar del mal real que fa...) I sobre posar mots? (de seguida posen un mot a la senyora que crida les llistes dels cursos; és poc respectuós, pot fer mal...)

Cap. 4: En Pere i "l'odi".

11.- Per què en Pere comença a tirar boletes de tinta a en Gerard i després a en Joan? Posa't al seu lloc, intenta entendre'l i valora aquest comportament (és intel·ligent? és sensat alimentar aquesta ràbia que sent? hi té cap dret a fer el que fa? pensa en les conseqüències?...) Tira les boletes a en Gerard perquè contesta al professor i participa positivament a la classe i a en Joan li'n tira perquè l'ha vist i és del grup de'n Gerard. No té cap bon motiu per fer el que fa i, per tant, cap dret. En canvi, els altres sí que tenen tot el dret del món a fer el que fan. Hauria de controlar aquesta ràbia, que no té cap raó lògica, i preocupar-se per les causes reals que la provoquen. El seu comportament ja es veu que és estúpid i que no el portarà a res de bo.

12.- Per què, de cop i volta, tots els alumnes riuen, tiren coses i es crea una gran disbauxa a classe? Reflexiona sobre si ells pensen el que fan, si ho decideixen, si tenen en compta les conseqüències... De cap manera ho han decidit ni han pensat el que estan fent, simplement s'han deixat arrossegar pel remolí de la diversió, la disbauxa, l'emoció del que no és habitual...

Cap. 5: L' Aminata i la violència de les paraules.

13.- Com qualificaries el que diu el cap rapat a l'Aminata? Justifica-ho. Dir-li "negra" és clarament una agressió verbal-psicològica perquè vol fer-li mal, menysprear-la...

14.- Com creu l'Elisa que s'hi ha de respondre? I l'Aminata? I tu, què creus que és millor? Explica't bé, pensant en les conseqüències de cada opció. L'Elisa està indignada perquè pensa que no hi ha dret a maltractar la gent d'aquesta manera. Proposa dir-ho a en Gerard i que amb la seva banda li donin una bona lliçó. L'Aminata no hi està gens d'acord perquè diu que, ara en parlar-ne, ja li ha passat la por i la indignació, i perquè la seva mare no està gens d'acord amb que les bandes facin justícia pel seu compte.

Cap. 6: En Gerard i la llei de Talió.

15.- Què fan en Gerard i el seu grup? Resolen el problema? Justifica el que dius. Pensa també altres maneres de resoldre el problema que tenen. Estomaquen de valent en Pere perquè els havia tirat boletes de tinta. De cap manera resolen el problema de les samarretes fetes mal bé, per exemple; simplement es desfoguen i probablement generin més problemes d'aquesta manera. Podrien haver proposat que en Pere els havia de compensar per les samarretes i que algú hi havia de parlar (perquè no fes aquestes coses i per entendre per què les feia...)

16.- Comenta el que fan amb els raïms de la senyora gran (com es pot qualificar, tenint en compte que la senyora és molt vella? Ho haguessin fet en altres circumstàncies? Quins factors els porten a fer-ho? De què ens adonem, doncs, que és molt perillós?...) Es senten tan forts perquè han colpejat en Pere (que és molt més alt que ells) que també s'atreveixen a agafar els raïms que porta una senyora gran. Clarament li roben el que és seu abusant del seu poder, de ser un grup i de ser més forts. Sense estar junts i sentir-se envalentonats per la demostració de força que acabaven de fer, segurament no ho haguessin pas fet. Per tant, aquestes accions agressives de bandes són perilloses.

Cap. 7: L'Aminata i el silenci del terror.

17.- Explica bé què li està passant a l'Aminata i com ho qualificaries. Ha patit una altra agressió, aquesta vegada un grup de tres (un amb un ganivet) li han exigint que agafi 30 euros de casa seva i els els doni.

Cap. 8: En Pere i l'espiral de la violència.

18.- Fes un resum del conflicte que tenen en Pere i la banda/grup d'en Gerard. L'encarrila intel·ligentment, en Pere? Pot acabar bé, així? Primer en Pere els va tirar boletes de tinta, després la banda de'n Gerard el va colpejar i ara ell demana al seu amic més gran que, juntament amb el seu grup, vengin aquesta agressió que ha patit. És, com diu el títol del capítol, entrar en l'espiral de la violència. En Pere podria pensar com anirà augmentant aquesta violència i que tots, ell també, en poden sortir molt perjudicats. Però, ell no pensa res més que en venjar-se i, per tant, actua cegament, gens intel·ligentment.

19.- És veritat que no serveix de res trencar-se el cap per tenir "diplomes", com pensa en Pere del que li diu el seu pare? Què en saps? En Pere és força ignorant perquè és veritat que tenir títols no és cap garantia absoluta de trobar feina, però sí que ho garanteix més que no pas no tenir-ne.

Cap. 9: En Gerard i els límits de la realitat.

20.- I, ara, en quin punt està el conflicte? Què et sembla? Ja estem en un esglaó més perquè ara en Gerard està malferit. No pinta gens bé.

21.- Qui enfoca de forma més sensata, intel·ligent o correcta l'agressió que ha patit l'Aminata, en Gerard o la mateixa noia? En Gerard, just abans que l'agredissin, somnia en fer justícia d'una vegada per totes, com en les pel·lícules, i ser l'heroi de l'escola per haver eliminat els agressors de l'Aminata. Aquesta insisteix que ho deixi en mans del seu oncle i del director. Això que pensa en Gerard és clarament una il·lusió/miratge perquè en la pràctica ni té els mitjans per fer-ho ni és just.

Cap. 10: En Pere i el refús de la responsabilitat.

22.- Pensa bé en el que li passa a en Pere:

- què li importa? Res li importa gaire, només evitar els problemes que veu a venir.
- què pensa fer? Vol fugir de tot, de l'escola, de la seva família...
- reflexiona sobre el que l'ha portat a tenir els problemes que ara té? En absolut, només vol desempallegar-se del que té a davant, evitar els problemes que veu a venir. Continua actuant cegament.
- Per què personifica el refús de la responsabilitat? Perquè ni es planteja què ha fet malament ell.
- Per què el que li diu el professor no li "arriba" gens ni mica? Perquè el que a ell li preocupa no té res a veure amb el professor, està com en un món paral·lel i no es troben.

Cap. 11: L'Aminata i el retrobament de la paraula.

23.- És valenta o covarda l'Aminata a l'anar a parlar amb el director? Justifica la teva resposta. L'Aminata té por, però com que li sembla que té una cosa important a proposar, va a veure al director. Per tant, és valenta perquè malgrat la seva por, diu el que li sembla que ha de dir.

Cap. 12: En Pere i el pla de fugida.

24.- Per què en Pere agafa la pistola del seu pare? Perquè té por de'n Gerard i la seva banda.

25.- Diu la veritat sobre el seu retard a classe? Explica't. En absolut, ell ja estava despert feia estona però es plantejava no anar a classe. Dóna una excusa.

26.- Com consideres que contesta en Pere a la professora d'anglès? Pensa bé el que has de dir i justifica-ho. Contesta molt agressivament perquè està espantat, acorralat.

27.- Com valora la reacció de la professora davant de les respostes de'n Pere? La professora intenta mantenir la seva autoritat i és el que ha de fer.

28.- Com valora la situació en la qual s'està posant en Pere? Diries que va pel bon camí o no? Justifica el que diguis. Treure la pistola no és més que agreujar els problemes que ja té i, per tant, continua en una direcció equivocada.

Cap. 13: En Gerard i el delictes d'innocència.

29.- Segons en Gerard, ell no "hi pinta res en aquesta història". Explica perquè, tal i com li diu el seu amic, no té raó i tots en són una mica responsables. En Gerard, juntament amb el seu grup, ha participat molt directament en aquesta escalada de violència, perquè quan es va sentir agredit va fer servir el mètode de tornar-s'hi, o sigui, d'agredir també.

30.- Com qualificaries la proposta de deixar córrer la banda que li fa el seu amic? Està ben pensat? Han viscut una experiència que els mostra que la llei de Talió només fa que agreujar els conflictes. Hi ha altres formes de respondre a l'agressió que convé intentar.

Cap. 14: L'Aminata i la descoberta del dret.

31.- Què té a veure el que ha passat i "fer regnar la seva pròpia llei", com diu el director a l'Aminata? (pàg. 64, final) Explica't bé. És el que dèiem abans: a l'agressió s'ha contestat amb una altra agressió, han intentat venjar-se del dany patit amb els seus propis mitjans. Aquest sistema no té cap més fi racional que algun dels participants o tots acabin malament.

32.- En quin sentit, en aquest últim capítol, hi ha una "descoberta del dret"? Enlloc de la lògica inacabable de la venjança s'introdueixen les normes per a tothom.

33.- L'Aminata considera que el més difícil és el respecte. Valora el comportament dels tres protagonistes des d'aquesta òptica. Només ella ha tingut un comportament respectuós, perquè no ha agredit a ningú. En Pere clarament no, perquè comença ja tirant les boletes a en Gerard perquè no li agrada com es comporta a classe i en Gerard perquè s'hi torna, sense parlar-ne...

34.- Quan algú et falta al respecte de forma ben manifesta, com cal respondre? (si es vol donar una resposta intel·ligent, correcta, sensata, etc, o sigui, que no impliqui més problemes) Aquest llibre ens vol mostrar que tornar-s'hi no és cap solució.

FITXES DE TREBALL

sobre

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil.la. Diàlegs sobre ètica.* Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

Conté:

- Orientacions generals
- Fitxes sobre cada capítol seleccionat: primer la fitxa per a l'alumnat i després la destinada a la persona responsable de l'activitat.

ORIENTACIONS GENERALS

sobre

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil·la. Diàlegs sobre ètica.*

1. El treball sobre aquest llibre només és adequat per a **segon cicle d'ESO i Batxillerat** perquè no és fàcil seguir els raonaments que s'hi desenvolupen. Hi ha algunes històries vivencials però el fil és l'argumentació més abstracte.
2. Fins i tot per a segon cicle d'ESO cal que l'alumnat tingui **facilitats de comprensió** i, per tant, no siguin pas de suport o diversitat. En aquest cas, el treball sobre el llibre només podria arribar a ser significatiu llegint per separat cada part i comentant-la molt detingudament.
3. Si es treballa amb un grup més o menys homogeni pot ser molt positiu **llegir i comentar en veu alta**, sobretot els apartats que s'indiquen en el requadre orientatiu de cada capítol. És una forma de garantir millor que s'ha entès el contingut i s'ha interioritzat més. Després s'acaba de treballar el contingut contestant les preguntes per escrit.
4. Les fitxes estan adequadament pautades per **treballar autònomament**. És molt convenient, però, **un domini del contingut per part de la persona responsable per portar a terme un cert control, aclarir dubtes, comprovar que s'enfoquen adequadament les qüestions...** A més, el comentari adequat fet en el moment oportú pot fer molt més significatives aquestes qüestions.
5. Al final, i si el temps ho permet, sempre se'ls pot demanar que repassin les qüestions i que facin un balanç del més important que destacarien.
6. Si hi ha temps és molt útil revisar amb l'alumnat les seves respostes, o almenys les més significatives, i felicitar-los si estan ben enfocades o bé obligar-los a matisar, corregir...
7. Les **fitxes per a la persona responsable** de l'activitat contenen:
  - Un **requadre més fosc** amb els següents números:
    1. "1" correspon als **temes principals** que s'hi.

2. "2" correspon als **suggeriments** sobre episodis que es poden llegir en veu alta i comentar.
3. "3" correspon al **temps** previst per l'activitat.

Les **respostes breus i orientatives** de cadascuna de les preguntes incloses en la fitxa de l'alumnat, a excepció de les preguntes en les quals es demana l'opinió personal (només hi ha, si cal, alguna orientació sobre el que seria convenient que es destaqués) i d'aquelles preguntes que es relacionen amb l'incident que ha implicat el càstig.

8. D'aquesta obra s'han seleccionat només **alguns capítols**, lògicament aquells que s'ha considerat que eren més adequats pel tipus d'alumnat al qual va dirigida aquesta activitat.

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil·la. Diàlegs sobre ètica.* Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

Nom: _____

Sobre el cap. 2: *Tots els robatoris fan el mateix mal?*

Llegeix atentament tot el capítol (fins la pàgina 31, final) i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

1.- (Fins pàg. 24, doble espai)

1.1.- Què va veure en Ricard? Per què li va fer tanta ràbia?

1.2.- Precisa quin és el tema que preocupa aquests alumnes i per què.

2.- (Des de pàg. 24, doble espai, fins la pàg. 28, doble espai)

Explica quina és la idea que defensen sobre per què està malament robar:

2.1.- En Sebastià (indica també quines objeccions l'hi posen)

2.2.- Els pares d'en Manel i en Manel mateix.

2.3.- Què penses tu d'aquests dos tipus de raons?

3.- (Des de la pàg. 28, doble espai, fins la pàg. 31, al final)

3.1.- Explica bé la diferència entre que una cosa sigui dolenta per a una persona i que simplement sigui dolenta en si mateixa.

3.2.- Posa un exemple diferent al del llibre.

3.3.- Què és pitjor? Justifica bé la teva resposta.

3.4.- Quines conseqüències pot tenir per a una persona fer coses dolentes en si mateixes?

3.5.- Per què no hauríem de fer mal a ningú, ni als amics ni a la resta de gent?

3.6.- Què ens protegeix de les males accions? Explica't bé

3.7.- Fes un paral·lelisme entre el que tracta aquest capítol i el motiu pel qual us/t' han castigat. Què en penses del que vau/vas fer? Per què? Relaciona les teves raons amb el que has explicat a les anteriors preguntes.

Sobre el cap. 2: *Tots els robatoris fan el mateix mal?*

- 1.- Per què robar està malament. Regla d'or (només apuntada) i el respecte (com el que tots volem). Abús de poder. Insuficiència dels càstigs per justificar el que està malament.
- 2.- Llegir en veu alta i comentar detingudament des de la pàgina 24 fins la 28 perquè aprofundeix en les bones raons per no perjudicar els altres.
- 3.- Un **parell d'hores** si es fa de cop. També pot adaptar-se a **sessions més curtes** (a partir de les subdivisions). Si hi ha temps de sobres es poden llegir les últimes pàgines (des de la pàg. 32 fins al final) A l'apartat 4 d'aquesta fitxa es fa la proposta de treball, no inclosa en la fitxa de l'alumnat.

Llegeix atentament el capítol (fins la pàgina 31, final) i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

1.- (Fins pàg. 24, doble espai)

1.1.- Què va veure en Ricard? Per què li va fer tanta ràbia? Va veure com dos nens grans agafaven els diners d'un nen petit. Està tan trasbalsat, segurament, perquè a més de que robar està malament hi ha un clar abús de poder, com diu una seva companya.

1.2.- Precisa quin és el tema que preocupa aquests alumnes i per què. Per què està malament robar, tema que surt pel que ha vist el Ricard. Els preocupa perquè la professora els ho pregunta i s'adonen que no hi han pensat mai.

2.- (Des de pàg. 24, doble espai, fins la pàg. 28, doble espai)

Explica quina és la idea que defensen sobre per què està malament robar:

2.1.- En Sebastià (indica també quines objeccions l'hi posen) En Sebastià diu que robar està malament perquè et poden castigar (i, a vegades, molt!).

Però, si només és pel càstig que està malament, ja no ho està si no et poden castigar o no et castiguen? A més, en Manel es planteja que el càstig no pot ser la raó adequada perquè justament et castiguen perquè allò està malament.

2.2.- Els pares d'en Manel i en Manel mateix. Ningú vol que el robin a ell i, com que tothom es pot posar al lloc dels altres, la seva consciència moral li diu que els altres tampoc ho volen.

2.3.- Què penses tu d'aquests dos tipus de raons? Pot ser convenient insistir en quina indica més sensibilitat i maduresa moral; quina implica que ens han de vigilar i, per tant, que ens han de tractar com a nens...

3.- (Des de la pàg. 28, doble espai, fins la pàg. 31, al final)

3.1.- Explica bé la diferència entre que una cosa sigui dolenta per a una persona i que simplement sigui dolenta en si mateixa. En el primer cas només l'afecta pròpiament a ella mateixa. En el segon cas, afecta a tothom, encara que no hi estigui directament implicat, perquè tothom rebutja, en general, aquestes coses. Ens indignen les coses dolentes en elles mateixes perquè ningú les hauria de fer.

3.2.- Posa un exemple diferent al del llibre. Anar a dormir tard i l'endemà estar cansat (és negatiu per un mateix) i arribar tard a les cites o reunions o classes...(afecta a d'altres)

3.3.- Què és pitjor? Justifica bé la teva resposta. Clarament el que té efectes sobre els altres.

3.4.- Quines conseqüències pot tenir per a una persona fer coses dolentes en si mateixes? Que els altre el rebutgin perquè no hi confin i, per tant, que es quedi sol.

3.5.- Per què no hauríem de fer mal a ningú, ni als amics ni a la resta de gent? Perquè nosaltres volem que els altres, tots, tant amics com no, ens respectin.

3.6.- Què ens protegeix de les males accions?. Explica't bé. La nostra consciència moral és la millor protecció. Si no, ha d'intervenir la llei.

3.7.- Fes un paral·lelisme entre el que tracta aquest capítol i el motiu pel qual us/t' han castigat. Què en penses del que vau/vas fer? Per què? Relaciona les teves raons amb el que has explicat a les anteriors preguntes.

4.- (Des de la pàg. 32, a l'inici, fins al final del capítol)

4.1.- Exposar els tres tipus especials de robatoris que s'expliquen en aquestes últimes pàgines i les dificultats que planteja cada cas. Que robin a persones molt riques, persones pobres o molt pobres i, per tant, la injustícia social que suposa que determinada gent tingui de sobres i d'altra ni el mínim necessari. Robar a grans magatzems o supermercats, que no tenen un propietari clar o en tenen molts i, per tant, que no es perjudica algú de manera clara... El problema del pare que o bé roba una medicina molt cara que no pot comprar o bé el seu fill es mor, sent conscient que robar està malament però també que és terrible deixar el seu fill sense la curació possible.

4.2.- Què en penses de l'últim cas, o sigui del dilema moral del pare que ha de triar entre robar la medicina per al seu fill o deixar-lo morir? Justifica bé la teva resposta.

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil.la. Diàlegs sobre ètica.* Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

Sobre el cap. 3: Sempre està prohibit fer patir els altres?

Llegeix atentament la part del capítol indicada i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió, però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

(Només el primer episodi: des de l'inici fins el doble espai de la pàgina següent)

- 1.- Per què en Raül s'atreveix a agafar la pilota dels altres nens i a empènyer-ne un amb força?
- 2.- Per quina raó està mal fet això que ha fet en Raül, segons en Manel?
- 3.- Pensa situacions (dues o tres) en les quals a en Raül li poden fer coses semblants a les que ell ha fet. Explica com es sentiria.
- 4.- Aplica a aquesta situació la regla d'or.
- 5.- Explica quina relació té amb el que t'ha passat a tu.

Sobre el cap. 3: Sempre està prohibit fer patir els altres?

- 1.- Abús de poder (de grans a petits). La regla d'or (només apuntada)
- 2.- Es pot llegir i comentar atentament tot l'episodi perquè és molt curt. Després es poden fer les preguntes per escrit.
- 3.- Pot servir per una **sessió curta** (mitja hora o més).

Llegeix atentament la part del capítol indicada i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió, però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

(Només el primer episodi: des de l'inici fins el doble espai de la pàgina següent)

- 1.- Per què en Raül s'atreveix a agafar la pilota dels altres nens i a empènyer-ne un amb força? Perquè és un noi molt més alt i fort que els altres.
- 2.- Per quina raó està mal fet això que ha fet en Raül, segons en Manel? Perquè a en Raül no li agradaria pas que un altre de més gran li fes una cosa semblant, o sigui, el maltractés.
- 3.- Pensa situacions (dues o tres) en les quals a en Raül li poden fer coses semblants a les que ell ha fet. Explica com es sentiria. Cal destacar que segurament ell es sentiria humiliat/menyspreat per l'abús de força que hauria patit.
- 4.- Aplica a aquesta situació la regla d'or. És clar que si a en Raül no li agrada que l'humiliïn, n'abusin, ell tampoc ho hauria de fer perquè, segons la regla d'or, "el que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú".
- 5.- Explica quina relació té amb el que t'ha passat a tu.

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil.la. Diàlegs sobre ètica.*
Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

_____ Nom: _____

Sobre el cap.4: *Compromisos i enganys*

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

I.- *Introducció.* (fins el doble espai de la pàg. 59)

- 1.1.- Què intenten fer aquest grup de joves?
- 1.2.- Hi estàs d'acord amb aquestes coses que consideren mals? Per què?
- 1.3.- En quin tema no estan d'acord entre ells?

II.- (Des de la pàg. 59 fins la pàg. 61, sempre en el doble espai)

- 2.1.- Quina mena de mal provoca no complir les promeses? Explica-ho bé.
- 2.2.- Per què l'àvia de la Camil.la es va entristir tant quan aquesta no hi va anar?
- 2.3.- Tu, et pots sentir responsable d'alguna cosa semblant?

III.- (Des de la pàg. 61 fins la pàg. 65, sempre en el doble espai)

- 3.1.- Per què és tan important complir les promeses?
- 3.2.- Què és el més important per a la convivència humana, segons el pare de'n Manel? Per què? Explica-ho bé.
- 3.3.- Quins exemples posa d'enganys a l'escola? Pensa'n algun més.

IV.- (Des de la pàg. 65, en el doble espai, fins al final)

- 4.1.- On és el mal d'enganyar: en el fet d'enganyar o en el fet de saber-ho? Explica què en pensa en Manel i què en penses tu, tot justificant la teva opinió.
- 4.2.- Amb qui es pot comparar la persona que prefereix no saber si l'enganyen? És una bona manera de viure? Justifica el que diguis.

Sobre el cap.4: *Compromisos i enganys*

- 1.- Enganyar, no complir les promeses. Abús de confiança.
- 2.- Llegir en veu alta i comentar detingudament l'episodi que s'inicia a la pàgina 59 sobre el mal/abús de confiança que fan les mentides o promeses no complertes.
També es pot seguir el mateix sistema amb l'episodi de la pàgina 61 sobre la importància social de la confiança.
- 3.- Un **parell d'hores** si es fa de cop. També pot adaptar-se a **sessions més curtes** (a partir de les subdivisions).

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

I.- Introducció. (fins el doble espai de la pàg. 59)

- 1.1.- Què intenten fer aquest grup de joves? Intenten fer una llista de coses que estan malament.
- 1.2.- Hi estàs d'acord amb aquestes coses que consideren mals? Per què?
- 1.3.- En quin tema no estan d'acord entre ells? No estan d'acord sobre si mentir o no complir les promeses està malament sempre o només quan provoquen algun dany.

II.- (Des de la pàg. 59 fins la pàg. 61, sempre en el doble espai)

- 2.1.- Quina mena de mal provoca no complir les promeses? Explica-ho bé. El mal que provoca és molt diferent d'altres perquè no afecta ni a la vida, ni a la integritat personal, etc., és un cas d'abús de confiança perquè pressuposem que l'altre ens creu.
- 2.2.- Per què l'àvia de la Camil.la es va entristir tant quan aquesta no hi va anar? Perquè es va adonar que no hi pot confiar, que ella no parlava seriosament amb l'àvia quan li va prometre que la visitaria.
- 2.3.- Tu, et pots sentir responsable d'alguna cosa semblant?

III.- (Des de la pàg. 61 fins la pàg. 65, sempre en el doble espai)

3.1.- Per què és tan important complir les promeses? Perquè sinó es genera desconfiança i llavors les relacions humanes no tenen una base sòlida.

3.2.- Què és el més important per a la convivència humana, segons el pare de'n Manel? Per què? Explica-ho bé. El més important és, justament, la confiança per la raó apuntada anteriorment i perquè, diu, els nens poden esdevenir incapaços d'una relació íntima si no en tenen.

3.3.- Quins exemples posa d'enganys a l'escola? Pensa'n algun més. Copiar en un examen, dir que s'està malalt per no fer una prova important, no valorar tots els alumnes de manera justa...

IV.- (Des de la pàg. 65, en el doble espai, fins al final)

4.1.- On és el mal d'enganyar: en el fet d'enganyar o en el fet de saber-ho? Explica què en pensa en Manel i què en penses tu, tot justificant la teva opinió. En Manel pensa que el mal ja està en el fet d'enganyar i, per això, quan es sap fa mal.

4.2.- Amb qui es pot comparar la persona que prefereix no saber si l'enganyen? És una bona manera de viure? Justifica el que diguis. Amb un estruç, que amaga el cap sota l'ala. És una manera de viure com en un miratge i que, en general, ningú voldria.

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil·la. Diàlegs sobre ètica.*
Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

Nom _____

Sobre el cap. 5: La regla d'or i el respecte

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

I.- Introducció. (fins pàg. 74, en el doble espai)

- I.1.- Què els preocupa, a aquests joves, quan van a parlar amb el senyor Ibarra?
- I.2.- Pensa una mica: quina resposta donaries tu a aquesta qüestió?
- I.3.- Quina resposta els dona, al final, el senyor Ibarra? Explica-ho bé.
- I.4.- Creus que en el teu/vostre incident es van donar aquests sentiments morals? Justifica la teva resposta.

II.- *A continuació el tema és per quina raó considerem que una acció està mal feta o per quina raó tenim sentiments morals. El senyor Ibarra els explica que hi ha dos tipus de respostes: la moral autoritària i la moral autònoma.* (pàg.74- pàg.79, doble espai; des d' aquí fins el doble espai de la pàg. 81 no cal llegir-lo)

- II.1.- Caracteritza la moral autoritària. Posa algun exemple (situació real o imaginada) d'ús d'aquesta moral.
- II.2.- És una bona resposta la moral autoritària segons el senyor Ibarra? Per què? I tu, què en penses?
- II.3.- Què és la moral autònoma?
- II.4.- Enuncia la regla d'or de la moral i explica si és una regla només de la moral cristiana.
- II.5.- Perquè, segons la regla d'or, determinats actes són dolents? Explica bé la teva resposta.
- II.6.- Aplicant aquest criteri, el que vas/vau fer està malament? Justifica la teva resposta.

III.- Sobre la regla d'or. (pàg. 81, des del doble espai i fins el final)

- III.1.- Recorda, amb les teves pròpies paraules, què és la regla d'or

III.2.- Explica com, segons el senyor Ibarra, la regla d'or es pot aplicar a casos concrets i aplica-la al vostre incident.

III.3.- Per què no n'hi ha prou amb saber la la regla d'or (i estar-hi d'acord) per actuar bé?

III.4.- Què ens impulsa, en definitiva, a actuar bé? Què en penses?.

III.5.- Què és un *pocaverkonya*? Pensa-hi una estona: pot ser un bon amic, una bona parella, etc.? Te'n pots fiar?.

Sobre el cap. 5: La regla d'or i el respecte

- 1.- La regla d'or. El respecte. Els sentiments morals. Ser pocaverkonya.
- 2.- No cal llegir ni treballar l'episodi de la pàgina 79-81 perquè es centra en la religió cristiana.
Es pot llegir i comentar en veu alta l'últim episodi, tot o part, segons el temps. Tracta de l'aplicació de la regla d'or (primera part) i després introdueix què ens pot impulsar a actuar bé.
- 3.- Un **parell d'hores** si es fa de cop. També pot adaptar-se a **sessions més curtes** (a partir de les subdivisions).

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

I.- Introducció. (fins pàg. 74, en el doble espai)

I.1.- Què els preocupa, a aquests joves, quan van a parlar amb el senyor Ibarra? Trobar alguna característica que serveixi per diferenciar les accions ben fetes de les mal fetes.

I.2.- Pensa una mica: quina resposta donaries tu a aquesta qüestió?

I.3.- Quina resposta els dóna, al final, el senyor Ibarra? Explica-ho bé. Quan algú fa una cosa mal feta provoca ressentiment en la víctima, indignació en els altres i ell hauria de tenir mala consciència. Saber per què es donen aquests tres tipus de sentiments explicaria el que caracteritza les coses mal fetes.

I.4.- Creus que en el teu/vostre incident es van donar aquests sentiments morals? Justifica la teva resposta.

II.- *A continuació el tema és per quina raó considerem que una acció està mal feta o per quina raó tenim sentiments morals. El senyor Ibarra els explica que hi ha dos tipus de respostes: la moral autoritària i la moral autònoma. (pàg.74- pàg.79, doble espai; des d' aquí fins el doble espai de la pàg. 81 no cal llegir-lo)*

II.1.- Caracteritza la moral autoritària. Posa algun exemple (situació real o imaginada) d'ús d'aquesta moral. Aquesta moral determina el que està bé o no a partir d'alguna autoritat com Déu, els pares...

II.2.- És una bona resposta la moral autoritària segons el senyor Ibarra? Per què? I tu, què en penses? No, perquè encara cal una bona raó per justificar allò que l'autoritat considera que està bé o no. Si no es pot trobar aquesta bona raó la moral autoritària és arbitrària i, per tant, insatisfactòria.

II.3.- Què és la moral autònoma? És aquella moral que entén que les normes o regles morals ens les imposen nosaltres mateixos.

II.4.- Enuncia la regla d'or de la moral i explica si és una regla només de la moral cristiana. "Tot allò, doncs, que vulgueu que els altres us facin a vosaltres, feu-ho també vosaltres a ells" (cita literal de la regla d'or tal i com està expressada a la Bíblia) No és pas només cristiana, perquè altres savis abans de Crist també l'havien proposat. De fet és el fonament de la moral de tots els temps.

II.5.- Perquè, segons la regla d'or, determinats actes són dolents? Explica bé la teva resposta. Són dolents aquells actes que cap de nosaltres vol que els altres facin.

II.6.- Aplicant aquest criteri, el que vas/vau fer està malament? Justifica la teva resposta.

III.- Sobre la regla d'or. (pàg. 81, des del doble espai i fins el final)

III.1.- Recorda, amb les teves pròpies paraules, què és la regla d'or. El que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú.

III.2.- Explica com, segons el senyor Ibarra, la regla d'or es pot aplicar a casos concrets i aplica-la al vostre incident. Considerant, en els casos que un dubta, què voldria que els altres fessin amb ell.

III.3.- Per què no n'hi ha prou amb saber la la regla d'or (i estar-hi d'acord) per actuar bé? Perquè a vegades el nostre interès és molt més fort que la nostra consciència moral.

III.4.- Què ens impulsa, en definitiva, a actuar bé? Què en penses? El nostre propi sentit de la vergonya i el desig de tenir un valor com a persones és el que ens impulsa a comportar-nos moralment (pàg. 86, cap al final).

III.5.- Què és un *pocavergonya*? Pensa-hi una estona: pot ser un bon amic, una bona parella, etc.? Te'n pots fiar? Qui s'ha alliberat del sentit de la vergonya quan fa alguna cosa malament i, per tant, és una persona que es situa fora de la comunitat moral. Aquest tipus de persones poden fer molt mal i, per tant, de cap manera te'n pots fiar.

TUGENDHAT, E. et al.: *El llibre del Manel i la Camil·la. Diàlegs sobre ètica.*
Barcelona, ed. Gedisa, 2001.

Nom: _____

Sobre el cap. 7: *La simpatia i l'antipatia*

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

1.- (Des de la pàgina 103 fins la 107)

1.1.- Què és l'altruisme? Explica-ho i posa almenys un exemple que hagi pensat tu.

1.2.- Què és específic de les normes morals? Explica't bé.

1.3.- Són instintives o apreses?

1.4.- Què diu la regla d'or i en quina norma bàsica es recolza segons la senyoreta Mònica?

1.5.- Què vol dir respectar? Explica-ho i il·lustra-ho amb un exemple relacionat amb el que t'ha passat.

1.6.- Què és propi de la moral, segons la senyoreta Mònica?

2.- (Des de la pàg. 107 fins la 110)

2.1.- A qui cal respectar,

a) segons la senyoreta Mònica? (1ª part)

b) segons l'Àlvar?

c) Amb qui estàs més d'acord i per què? Justifica-ho bé, tot pensant com exigeixes que et tractin els amics teus i els qui no ho són; pensa les semblances i diferències més significatives i posa algun exemple

2.2.- Estimar ja implica respectar? Explica bé què ens vol dir el llibre i també pensa un exemple tu mateix.

3.- (Des de la pàg. 110 fins la 116)

3.1.- Segons els psicòlegs, per què tan sovint els nens no es respecten i es molesten entre ells, es riuen uns dels altres, etc.? (Fixa't bé en com ho acaba comentant la mateixa senyoreta Mònica)

3.2.- Pots deduir a partir de la pregunta anterior, quins tipus de persona serien els que més molesten, insulten o agredeixen els altres?.

3.3.- Com es podria establir el límit de les bromes? Explica-ho bé tot repetint la regla d'or. Pensa si té relació amb el que et passa a tu..

3.4.- Què és aconsellable que faci una persona quan està enfadada amb una altra? És fàcil fer-ho bé? Per què?.

3.5.- En què consisteix la maduresa moral? Explica-ho bé tot relacionant-ho amb la pregunta anterior.

3.6.- Segons el que s'explica en les últimes pàgines del capítol, els adults són persones madures moralment? Explica el que vol dir la senyoreta Mònica i què en penses tu (pots il·lustrar-ho amb algun exemple propi).

Sobre el cap. 7: *La simpatia i l'antipatia*

1.- Comportament amb la gent que no ens cauen bé o sentim antipatia. El respecte i, per tant, el límit de les bromes, burles... La dificultat de la maduresa moral fins i tot en els adults.

2.- Per centrar el treball en el respecte en general es pot aconsellar de llegir només des de l'inici de la pàg. 106, que introdueix la regla d'or, fins a la 114, a meitats de la pàgina. Per treballar la dificultat del respecte pot ser convenient llegir en veu alta i anar comentant la última part però només fins meitats de la pàg. 114 perquè a partir d' aquí ja entra en el tema del respecte entre diferents estats i, tot i que teòricament és molt interessant, queda molt lluny dels problemes d'un centre docent.

3.- Un **parell d'hores** si es fa de cop. També pot adaptar-se a **sessions més curtes** (a partir de les subdivisions) o a les propostes anteriors (la primera implicaria **una hora més o menys**).

Llegeix atentament tot el capítol i contesta les preguntes plantejades a continuació a partir del que diu el llibre. Sempre, i encara que no se't demani, pots donar la teva opinió però després d'haver exposat el que defensa el llibre.

1.- (Des de la pàgina 103 fins la 107) *Aquesta primera part té alguns paràgrafs molt densos en els quals s'enllacen diferents temes. Segons el tipus d'alumnat, el temps... es pot aconsellar llegir només a partir de la pàgina 106 i, per tant, contestar només les preguntes a partir de 1.4.*

1.1.- Què és l'altruisme? Explica-ho i posa almenys un exemple que hagi pensat tu. Actuar pensant en l'interès dels altres.

1.2.- Què és específic de les normes morals? Explica't bé. Que quan s'incompleixen ens indignem i, si les incomplim nosaltres, hauríem de sentir vergonya.

1.3.- Són instintives o apreses? No passa pas com amb els comportaments altruistes dels animals que són instintius; les normes morals cal aprendre-les.

1.4.- Què diu la regla d'or i en quina norma bàsica es recolza segons la senyoreta Mònica? "No facis als altres allò que no vulguis que et facin a tu" Es recolza en la norma bàsica de respectar els altres.

1.5.- Què vol dir respectar? Explica-ho i il·lustra-ho amb un exemple relacionat amb el que t'ha passat. Respectar vol dir reconèixer els drets dels altres.

1.6.- Què és propi de la moral, segons la senyoreta Mònica?. És anar més enllà de la simpatia, o sigui, respectar a tothom encara que no et siguin simpàtics.

2.- (Des de la pàg. 107 fins la 110)

2.1.- A qui cal respectar,

a) segons la senyoreta Mònica? (1ª part) Totes les persones encara que no ens siguin simpàtiques.

b) segons l'Àlvar? Només a la gent que no coneixem gaire, que no és amiga nostra.

c) Amb qui estàs més d'acord i per què? Justifica-ho bé, tot pensant com exigeixes que et tractin els amics teus i els qui no ho són; pensa les semblances i diferències més significatives i posa algun exemple

2.2.- Estimar ja implica respectar? Explica bé què ens vol dir el llibre i també pensa un exemple tu mateix. No, perquè hi ha molts pares i mares que estimen molt els seus fills/es però no els respecten prou perquè prenen decisions que els afecten decisivament sense consultar-los... Al llibre posa exemples de pares que regalen joguines dels seus fills sense demanar-los permís, que els obliguen a estudiar una determinada carrera, que els petonegen en públic quan saben que no els agrada...

3.- (Des de la pàg. 110 fins la 116)

3.1.- Segons els psicòlegs, per què tan sovint els nens no es respecten i es molesten entre ells, es riuen uns dels altres, etc.? (Fixa't bé en com ho acaba comentant la mateixa senyoreta Mònica) Perquè encara no han desenvolupat el sentit del seu valor propi. Riure's dels altres és una manera de desvalorar-los i, per comparació, llavors ens sentim més segurs del nostre propi valor.

3.2.- Pots deduir, a partir de la pregunta anterior, quins tipus de persona serien els que més molesten, insulten o agredeixen els altres?. Les persones menys segures del seu propi valor.

3.3.- Com es podria establir el límit de les bromes? Explica-ho bé tot repetint la regla d'or. Pensa si té relació amb el que et passa a tu. Aplicant la regla d'or ("no facis als altres allò que no vulguis que et facin a tu"); o sigui, posant-te al lloc de l'altra persona.

3.4.- Què és aconsellable que faci una persona quan està enfadada amb una altra? És fàcil fer-ho bé? Per què? Confrontar-s'hi, parlar-hi, però sense agredir-la ni insultar-la. No és gens fàcil perquè a vegades s'està molt enfadat i caldria esperar a estar més calmat; o sigui tenir més autocontrol.

3.5.- En què consisteix la maduresa moral? Explica-ho bé tot relacionant-ho amb la pregunta anterior. (Aquesta pregunta està a l'inici de la pàgina 112; l'alumnat no la sol trobar) Ser capaç de frenar la tendència a desvalorar les altres persones i, per tant, esperar a parlar-hi quan s'està suficientment calmat per no agredir-les.

3.6.- Segons el que s'explica en les últimes pàgines del capítol, els adults són persones madures moralment? Explica el que vol dir la senyoreta Mònica i què en penses tu (pots il·lustrar-ho amb algun exemple propi). No necessàriament, tot i que han après a comportar-se amb més calma i solen tenir maneres més subtils de desvalorar els altres. A vegades, però, els adults no tenen cap maduresa moral perquè s'agredeixen obertament, com per exemple, en els camps de futbol.

FITXES DE TREBALL

sobre

DIFERENTS TEMES I MATERIALS

(Reflexions inicials, obligacions dels estudiants, normes de convivència, racisme, esforç i bona sort, autocontrol, drogues...)

Conté:

- Indicacions generals
- Quadre amb una relació de les fitxes i indicacions sobre temes, edat, temps i altres observacions de cadascuna de les fitxes proposades
- Fitxes per als alumnes

INDICACIONS GENERALS

1. Aquest apartat és una mica un calaix de sastre: hi hem inclòs **part del material divers** que usem en aquestes sessions d'educació moral. Les primeres fitxes (reflexions inicials, sobre deures dels estudiants i sobre normes de convivència) les usem constantment. Tota la resta és una petita mostra del nombrós material que es pot usar perquè no hi ha dubte que les novel·les, contes, narracions, etc. són una valuosa font de reflexió moral.
2. En aquest apartat, en lloc d'elaborar orientacions específiques sobre cadascun d'aquests materials, hem optat per fer-ne una **relació**, que està a les pàgines següents, explicitant els **temes** que tracten, les **edats** més adequades, el **temps** de durada de l'activitat i **altres observacions**.
En la primera columna, amb el nom de la fitxa, també s'ha especificat quan és imprescindible una **material complementari especial**, o sigui, diferent dels llibres editats, etc. De tota manera, sempre s'indica també a l'inici de la fitxa. Per a les reflexions inicials s'aconsella usar un llistat d'emocions (fitxa *Emocions*), que es pot extreure de qualsevol dels llibres que ara hi insisteixen, per exemple *Intel·ligència emocional* de Goleman.
3. Cadascuna de les fitxes està adequadament pautaada perquè l'alumnat pugui portar a terme un **treball autònom**. És molt convenient, tal i com hem anat comentant en totes aquestes observacions generals, que la persona responsable de l'activitat tingui un domini del contingut per portar a terme un cert control, aclarir dubtes, comprovar que s'enfoquen adequadament les qüestions, etc.; sobretot, però, creiem que és imprescindible per empènyer a l'alumnat a que aprofundeixi una mica en les qüestions que se li plantegen, o sigui, que s'esforci a pensar. A més, el comentari adequat fet en el moment oportú pot fer molt més significatives aquestes qüestions.
4. Al **final** de les sessions de treball, i si el temps ho permet, sempre es pot demanar als alumnes o a les alumnes que repassin les qüestions elaborades i facin un **balanç** del que destacarien com a més important. A més, en molts casos, pot ser molt convenient que concretin **compromisos**, que cal revisar si tornen en les sessions següents.

5. Si hi ha temps, és molt útil **revisar** amb l'alumnat les seves respostes o, almenys, les més significatives, i felicitar-lo si estan ben enfocades o obligar-lo a matisar, corregir, etc. De fet, parlar-hi directament i individualment sempre és molt útil.

QUADRE amb la RELACIÓ de LES FITXES sobre diferents temes i materials i les INDICACIONS

FITXES	TEMES	EDAT	TEMPS (aprox.)	ALTRES OBSERVACIONS
REFLEXIONS INICIALS , segons la raó per la qual han estat castigats: expulsions, incidents puntuals (2 versions) i sense concretar.	Conseqüències de les accions i sentiments implicats (empatia).	Qualsevol.	30 minuts.	Cal introduir-les sempre que es consideri important insistir en les raons del càstig.
Sobre els DEURES/ OBLIGACIONS bàsics dels ESTUDIANTS <ul style="list-style-type: none"> Cal còpia del decret dels Drets o Deures de l'alumnat. 	Relació entre drets i deures. Sentit i valoració dels seus deures.	Qualsevol.	1 hora o més.	Si el grup és força homogeni es pot llegir en veu alta i comentar la introducció sobre la relació entre drets i deures.
Sobre les NORMES DE CONVIVÈNCIA <ul style="list-style-type: none"> Cal còpia d'aquesta part de Reglament de Règim Intern per a la segona fitxa. 	Necessitat de normes. Coneixement i valoració de les normes del centre.	Qualsevol.	1 hora o més.	Les primeres qüestions de la fitxa sobre la necessitat de les normes es poden llegir i comentar en veu alta entre tots.
<i>EL RACISME EXPLICAT A LA MEVA FILLA</i> (De: Tahar Ben Jelloun, Bcn, ed. Empúries, 1998.)	Racisme.	ESO	Més de 2 Hores.	És útil en càstigs llargs i motivats per aquest tema.
<i>EL SILENCI I L'ODI. EL RACISME OCULT</i> (De: M.A. Combesque, Bcn, ed. Brúixola, 2001. Col. <i>Jo acuso</i> . Amnistia Internacional). <ul style="list-style-type: none"> Inclou: 2 narracions sobre fets reals (hi ha una fitxa sobre cadascuna) i una síntesi del tema. 	Racisme.	BAT i 2n cicle d'ESO	Adaptable a les parts que es vulgui treballar. Tot més d'una sessió de 2 hores.	Una de les narracions és sobre gitanos i l'altra sobre joves magribins a França. Cadascuna es pot treballar per separat. Si hi ha temps es pot fer llegir i resumir la síntesi del tema.
<i>LA BONA SORT. Claus per a la prosperitat</i> (De: Trias de Bes i Rovira, Bcn, Ed. Urano, 2004)	Importància de l'esforç.	BAT i 2n cicle d'ESO	Més de 2 hores	Adequat per un càstig llarg.

ULISSES I L'AUTOCONTROL (Narració inclosa a la fitxa, que indica també la font)	Autocontrol	BAT i 2n cicle d'ESO	1 hora o més	És aconsellable llegir la narració en veu alta i anar-la comentant. Després es pot entregar la fitxa sobre una forma senzilla d'autocontrol, <i>Autocontrol</i> .
L'OCASIÓ FA L'AMIC (Obra de teatre -esquema- del grup Els Comediants, inclosa en la caixa de material <i>Sida. Saber ajuda</i> que La Caixa va enviar als instituts a la dècada dels 90)	Amistat Com frenar baralles	ESO	Més d'una hora	El tema bàsic és la sida però es pot enfocar cap als indicats. L'alumnat n'aprecia molt una lectura dramatitzada.
EL COCALERO. UN TRÀFIC CRIMINAL (De: M.A. Combesque, Bcn, ed. Brúixola, 2001. Col. <i>Jo acuso</i> . Amnistia Internacional). • Inclou: 2 narracions sobre fets reals (hi ha una fitxa sobre cadascuna) i una síntesi del tema.	Drogues	BAT i 2n cicle d'ESO	Adaptable a les parts que es vulgui treballar. Tot, més d'una sessió de 2 hores.	Una de les narracions és sobre Charly, un jove francès molt enganxat a les drogues i, l'altra, menys interessant pel nostre alumnat, sobre la producció i tràfic. Cadascuna es pot treballar per separat. Si hi ha temps es pot llegir i resumir la síntesi general.
LES PRIMERES MADUIXES (Conte cherokee inclòs a la fitxa; text extret de J.J. de Olañeta, editor, 1994, Palma de Mallorca)	Conseqüències dels enfadaments. Empatia Amabilitat. Compartir.	ESO	Més d'una hora.	És aconsellable llegir el conte en veu alta per ja anar comentant els sentiments implicats, etc. (les preguntes elaborades poden ser una guia)
NIKE AIR (Conte de: I. Cl. Simó, <i>Dones</i> , Bcn, Columna edicions, 1997)	Joves consentits, Malcriats. Abús de poder (del fill respecte la mare)	BAT i 2n cicle d'ESO	Menys d'1 hora	Pot ser un bon complement per acabar una sessió fins i tot sense contestar les preguntes o només algunes.
FITXA DE COMPROMÍS	Assumir compromisos concrets.	Qualsevol	15 minuts	Pot ser també un bon complement per acabar.

REFLEXIÓ INICIAL de _____

(Per pensar sobre els sentiments et pot ajudar la fitxa plastificada *Emocions*.
Material complementari voluntari)

- 1.- Quantes vegades t'han **expulsat** de classe?
- 2.- Intenta recordar i descriure amb la màxima precisió quin va ser el teu comportament que va provocar les expulsions (el que van fer els altres entenem que és secundari perquè en aquesta reflexió has de ser tu mateix el subjecte principal).
- 3.- De quins comportaments incorrectes acceptes ser responsable? Justifica bé la teva resposta.
- 4.- Continuar amb aquesta mena de comportaments, quines conseqüències creus que tindrà per a tu en relació a l'institut, a casa teva, respecte el teu futur, etc?. Anota'n un mínim de tres i pensa i comenta si és això el que vols per a tu (cal que concretis què vols aconseguir aquest curs i els següents a l'institut i en general què vols per a la teva vida)
- 5.- Descriu quins sentiments tens quan recordes el que va passar.
- 6.- Intenta posar-te al lloc del professorat: què creus que deu sentir quan ha d'expulsar alumnes de classe?
- 7.- Posa't ara al lloc de la teva família. Què creus que senten quan els comuniquen que t'han expulsat, que t'han castigat...?
- 8.- Si tu tinguessis fills, què sentiries si et comuniquessin que, amb una certa freqüència, els expulsen de classe, els han castigat, etc.? Pensa-ho bé i alhora explica per què sentiries això.
- 9.- Creus que és una bona cosa i és el que tu vols, preocupar els altres, entristir-los, amargar-los la vida, ser una font de problemes, etc.? Justifica bé la teva resposta. (Segurament no cal posar-se dramàtic, però sí seriós, perquè no és veritat que "allò que realment val és la vida"?)

REFLEXIÓ INICIAL de _____

(Per pensar sobre els sentiments et pot ajudar la fitxa plastificada *Emocions*.
Material complementari voluntari)

- 1.- Explica amb el màxim detall l'**incident** pel qual has estat castigat.
- 2.- Intenta recordar i precisar què senties quan es va iniciar i com et vas sentir després.
- 3.- Què penses que vas fer malament? Justifica bé la teva resposta.
- 4.- Continuar amb aquesta mena de comportaments, quines conseqüències creus que tindria per a tu en relació a l'institut, a casa teva, respecte el teu futur, etc?. Anota'n un mínim de tres i pensa i comenta si és això el que vols per a tu (cal que concretis què vols aconseguir aquest curs i els següents a l'institut i en general què vols per a la teva vida).
- 5.- Posa't al lloc de la teva família. Què creus que senten quan els comuniquen que has participat en aquesta mena d'incidents, que t'han castigat...?
- 6.- Si tu tinguessis fills, què sentiries si et comuniquessin que, amb una certa freqüència, tenen mals comportaments, que els han castigat, etc.? Pensa-ho bé i alhora explica per què sentiries això.
- 7.- Creus que és una bona cosa i és el que tu vols, preocupar els altres, entristir-los, amargar-los la vida, ser una font de problemes, etc.? Justifica bé la teva resposta. (Segurament no cal posar-se dramàtic, però sí seriós, perquè no és veritat que "allò que realment val és la vida"?)

REFLEXIÓ INICIAL de _____

(Per pensar sobre els sentiments et pot ajudar la fitxa *Emocions*. Material complementari voluntari)

- 1.- Explica amb el màxim detall l'**incident** pel qual has estat castigat.
- 2.- Sobre els sentiments implicats.
  - 2.1.- Intenta recordar i precisar què senties quan es va iniciar i com et vas sentir després.
  - 2.2.- Ara, esforça't en fer el mateix però pensant en la "víctima": què devia sentir durant l'incident? I després?
- 3.- Què penses que vas fer malament? Justifica bé la teva resposta.
- 4.- Continuar amb aquesta mena de comportaments, quines conseqüències creus que tindria per a tu en relació a l'institut, a casa teva, respecte el teu futur, etc?. Anota'n un mínim de tres i pensa i comenta si és això el que vols per a tu (cal que concretis què vols aconseguir aquest curs i els següents a l'institut i en general què vols per a la teva vida).
- 5.- Posa't al lloc de la teva família. Què creus que senten quan els comuniquen que has participat en aquesta mena d'incidents, que t'han castigat...?
- 6.- Si tu tinguessis fills, què sentiries si et comunicessin que, amb una certa freqüència, tenen mals comportaments, que els han castigat, etc.? Pensa-ho bé i alhora explica per què sentiries això.
- 7.- Creus que és una bona cosa i és el que tu vols, preocupar els altres, entristir-los, amargar-los la vida, ser una font de problemes, etc.? Justifica bé la teva resposta. (Segurament no cal posar-se dramàtic, però sí seriós, perquè no és veritat que "allò que realment val és la vida"?)

REFLEXIÓ INICIAL de _____

(Per pensar sobre els sentiments et pot ajudar la fitxa plastificada *Emocions*.
Material complementari voluntari)

- 1.- Explica amb el màxim detall **per què has estat castigat**.
- 2.- Què penses que vas fer malament? Justifica bé la teva resposta.
- 3.- Continuar amb aquesta mena de comportaments, quines conseqüències creus que tindria per a tu en relació a l'institut, a casa teva, respecte el teu futur, etc. Anota'n un mínim de tres i pensa i comenta si és això el que vols per a tu (cal que concretis què vols aconseguir aquest curs i els següents a l'institut i en general què vols per a la teva vida)
- 4.- Posa't al lloc de la teva família. Què creus que senten quan els comuniquen que has participat en aquesta mena d'incidents, que t'han castigat...?
- 5.- Si tu tinguessis fills, què sentiries si et comunicessin que, amb una certa freqüència, té mals comportaments, que l'han castigat, etc.? Pensa-ho bé i alhora explica per què sentiries això.
- 6.- Creus que és una bona cosa i és el que tu vols, preocupar els altres, entristir-los, amargar-los la vida, ser una font de problemes, etc.? Justifica bé la teva resposta. (Segurament no cal posar-se dramàtic, però sí seriós, perquè no és veritat que "allò que realment val és la vida"?)

SOBRE ELS DEURES BÀSICS DELS ESTUDIANTS

(A partir del Decret oficial de Drets i Deures de l'alumnat)

---

*Segons la Declaració Universal dels Drets Humans (aprovada per l'ONU l'any 1948) tots els éssers humans tenim una dignitat especial que es concreta en uns **drets** i uns **deures**. Així, per exemple, tu tens dret a la integritat física i, per tant, els altres han de respectar-lo. Aquest és un dels seus deures i, per això, no et poden picar, colpejar, maltractar, etc. Ara bé, **tu també tens deures** i, lògicament, un dels més bàsics és respectar els drets de les altres persones.*

Et proposem que reflexionis des d'aquesta perspectiva general, prenent-la com a base dels deures de l'estudiant. Pensa que quan no complim els nostres deures la nostra dignitat humana se'n ressent i alhora, sovint, perjudiquem la convivència.

I.- Sobre cadascun d'aquests deures:

I.1.- Digues què vol dir amb les teves pròpies paraules.

I.2.- Posa algun exemple concret que il·lustri què vol dir (almenys un, però més si vols).

I.3.- Justifica amb raons clares i coherents si hi estàs d'acord o no.

II.- Quins d'aquests deures no has complert? Explica per què i què en penses del teu comportament (cal que siguis explícit i, per tant, que escriguis/pensis força).

SOBRE ELS DEURES BÀSICS DELS ESTUDIANTS

(Resum a partir del Decret oficial de Drets i Deures de l'alumnat; fotocòpia plastificada)

Primer de tot pensa i descriu el que ha passat perquè et castiguessin. (Darrere)

*Segons la Declaració Universal dels Drets Humans (aprovada per l'ONU l'any 1948) tots els éssers humans tenim una dignitat especial que es concreta en uns **drets** i uns **deures**. Així, per exemple, tu tens dret a la integritat física i, per tant, els altres han de respectar-lo. Aquest és un dels seus deures i, per això, no et poden picar, colpejar, maltractar, etc. Ara bé, **tu també tens deures** i, lògicament, un dels més bàsics és respectar els drets de les altres persones.*

Et proposem que reflexionis des d'aquesta perspectiva general i prenent com a base un resum dels deures de l'estudiant. Pensa que quan no complim els nostres deures la nostra dignitat humana se'n ressent i alhora, sovint, perjudiquem la convivència.

1.- Sobre el deure **1**(còpia plastificada):

Completa la taula:

Altres membres de la comunitat educativa (a la classe)	Exemples de drets o llibertats importants per a cadascun
	<ul style="list-style-type: none"> • • •
	<ul style="list-style-type: none"> • • •

Justifica amb raons clares i coherents si estàs d'acord o no amb aquesta teva obligació o deure 1.

2.- Sobre el deure **2**:

Digues què vol dir amb les teves pròpies paraules.

Justifica amb raons clares i coherents si estàs d'acord o no amb aquestes obligacions.

3.-Sobre el deure 3 (Bàsicament fins 3.2):

Digues què vol dir amb les teves pròpies paraules.

Justifica amb raons clares i coherents si estàs d'acord o no amb aquestes altres obligacions.

4.- Quin o quins dels teus deures no has complert? Repassa'ls bé tots i explica què vas fer per no complir-los.

5.- Quin/s dret/s dels teus companys/es no has respectat? I del professor/a?

6.- Valora el que has fet (des del punt de vista de si està bé o no) i justifica per què.

7.- Repeteix els deures que no has complert (full a part i les vegades que s'indiqui)

7.1.- Només enunciant-los ("Els meus deures bàsics com a estudiant són...")

7.2.- Concretant comportaments adequats.

LA NECESSITAT DE NORMES (preguntes per pensar)

---

1. Quantes persones creus que hi conviuen a l'IES Sobrequés? (no oblidis ni l'alumnat ni el professorat ni el personal no docent!)
2. Ara pensa què costa cada curs una plaça escolar com la teva de mitjana (cal considerar les despeses de funcionament com llum, aigua, paper, calefacció, reparacions...; els sous del professorat i personal no docent, l'edifici...). Qui ho paga?
3. Concreta què hi venim o, millor, què hauríem de venir a fer aquí; o sigui, quines finalitats donen sentit a aquesta comunitat educativa del Sobrequés i a la despesa que suposa per a la societat?
4. Què creus que passaria a l'institut sense normes? Fes un llistat de coses que se t'ocorreixin.
5. Justifica (donant raons concretes) si, sense normes de funcionament, podríem aconseguir les finalitats que ha de tenir un IES.
6. Destaca alguna norma que creguis especialment necessària i justifica per què.
7. De qui creus que es responsabilitat que el nostre institut funcioni correctament? Justifica adequadament la teva resposta.

SOBRE LES NORMES DE CONVIVÈNCIA

(del REGLAMENT DE RÈGIM INTERN; fotocòpia plastificada)

- 1.- Llegeix atentament aquestes normes del nostre centre i ves anotant totes les que creguis que no has complert.
- 2.- N'hi ha alguna (entre les que no has complert) amb la qual no hi estiguis d'acord?
  - 2.1.- Si és així justifica per què, donant bones raons.
  - 2.2.- Quina és l'actitud més adequada/correcte quan no s'està d'acord amb una norma? Justifica la teva resposta.
- 3.- Justifica per què estàs d'acord amb la resta, donant raons clares i coherents.
  - 3.1.- Comenta i justifica quin ha de ser el teu comportament en relació a aquestes normes.
- 4.- Formula frases a partir de cadascuna de les normes incomplertes i una raó important per respectar-les.

Ex.: Haig d'estar atent a les explicacions del professorat per... (respecte a ell / per respecte a mi, ja que vull aprendre, aprovar, no preocupar a la meva família, etc.)
- 5.- Quines normes creus que incompleixes més? Tria, de les frases anteriors, aquelles que hi facin referència (si cal les podem reescriure!) i repeteix-les tot pensant-les bé.
- 6.- A què et pots comprometre per complir-les? (Millor començar per compromisos molt concrets)

TAHAR BEN JELLOUN: *El racisme explicat a la meva filla*. Barcelona, ed. Empúries, 1998; trad. catalana d' Ernest Folch.

- *Cal llegir atentament el que diu el llibre (les preguntes arriben fins la pàgina 35): es pot fer llegint directament per parts o fent una lectura general. En tot cas per fer bé aquest treball et caldrà **llegir amb cura i repassar el que has llegit.***
- *Cal **respondre** correctament les preguntes que tens a continuació **seguint el que diu el llibre***
- *No has de donar la teva **opinió**.*
- *Cal fer bona lletra i presentar correctament l'activitat.*

1.- Sobre la definició

1.1.- Copia la resposta a la pregunta què és el racisme (pàg. 9).

1.2.- Posa un exemple, tret de les explicacions del mateix text, d'una característica física i d'una característica cultural que diferenciï als humans.

2.- Sobre les amenaces

2.1.- Copia tot el que diu el llibre sobre si el racista es sent amenaçat. (dos primers paràgrafs de la pàgina 12).

2.2.- Explica amb les teves pròpies paraules per què el racista es sent amenaçat.

3.- Sobre la xenofòbia.

3.1.- Què vol dir "xenofòbia"?

3.2.- Busca a l'atles on és Normandia (França) i Senegal (Àfrica) i descriu la seva localització.

3.3.- Copia 10 vegades "Sempre som estrangers per algú. Sempre semblen estranys per algú que no és de la nostra cultura".

3.4.- Pensa, ara, almenys 2 persones per les quals tu pots ser considerada estranger/a o estrany/a i explica per què.

4.- ¿Per què el racisme existeix una mica pertot arreu?

4.1.- Copia el què en diu el llibre.

4.2.- D'entrada, el racisme, és una qüestió de natura o de cultura? Explica la teva resposta.

4.3.- Què són els prejudicis?

4.4.- Fes una llista dels mitjans per fer recular el racisme (pàg. 17)

5.- Caracteritza bé:

Pulsió

Repulsió

Discriminació

Gueto

Diferències socioculturals

Genètica

Herència

6.- Sobre el concepte de "raça"

6.1.- Per què alguns humans tenen la pell més fosca i d'altres la tenen més clara?

6.2.- Els diferents grups sanguinis, impliquen diferents races?

6.3.- Copia tot el paràgraf sobre els integristes (pàg. 29) i alhora pensa exemples d'aquesta actitud.

7.- Sobre les generalitzacions

7.1.- Copia tot el paràgraf que hi ha entre la pàgina 33 i la 34 (des de "D'entrada" fins "justícia")

7.2.- Fes una generalització sobre les persones de cabells rossos.

7.3.- Segons el text que acabes de copiar (7.1) és una generalització estúpida, com totes. Explica per què.

COMBESQUE, M. A.: *El silenci i l'odi. El racisme ocult.* Barcelona, ed. Brúixola, 2001. Col. *Jo acuso*, Amnistia Internacional.

Sobre la primera narració vivencial: *Com que t'odio, et mato.*

1. Llegeix atentament aquesta narració que es basa en fets reals ocorreguts a França, a la zona de París.
2. Cal que resumeixis la narració i cadascuna de les 5 seqüències, recollint el més important del que passa. (Ha d'ocupar almenys una pàgina) (No cal resumir els extractes d'articles de diari que s'hi han inclòs)
3. Fes l'esforç (cal, sobretot, imaginació) de posar-te al lloc del protagonista i escriu què pensaries, com et sentiries si et passés alguna cosa així. Intenta, també, donar raons per justificar aquests sentiments o pensaments i alhora reflexionar sobre si aquestes coses afavoreixen la convivència o la vida que tu vols. Ha d'ocupar, almenys, mitja pàgina.

COMBESQUE, M. A.: *El silenci i l'odi. El racisme ocult.* Barcelona, ed. Brúixola, 2001. Col. *Jo acuso*, Amnistia Internacional.

Sobre la segona narració vivencial: *Maria la gitana*.

1. Llegeix atentament aquesta narració que es basa en fets reals ocorreguts a Romania.
2. Consulta quina és la situació geogràfica de Romania i la seva capital i explica-ho.
3. Cal que resumeixis el més important de la narració. Ho pots fer per parts, segons els espais més llargs que hi ha entre paràgrafs. (Ha d'ocupar almenys una pàgina)
4. Fes l'esforç (cal, sobretot, imaginació) de posar-te al lloc de la protagonista i escriu què pensaries, com et sentiries si et passés alguna cosa així. Intenta, també, donar raons per justificar aquests sentiments o pensaments i alhora reflexionar sobre si aquestes coses afavoreixen la convivència o la vida que tu vols. (Ha d'ocupar, almenys, mitja pàgina)

TRÍAS DE BES, F. i ROVIRA, A.: *La bona sort. Claus per a la prosperitat*. Barcelona, ed. Urano, col. Empresa activa, 2004.

Llegeix atentament la segona part del llibre "La llegenda del Trèvol Màgic".

1. Sobre cadascuna de les 10 subparts en les quals està dividida la llegenda:
  - 1.1.- Resumeix-les. Fixa't especialment en les diferents reaccions dels dos cavallers i les corresponents conseqüències del que pensen i fan.
  - 1.2.- Explica la connexió entre cada regla de la bona sort i la part corresponent de la llegenda.
2. Posa't al lloc dels cavallers en un dels episodis. Pensa per què cadascun fa el que fa.
3. Com resumiries globalment aquestes regles?
4. Què en penses d'aquestes regles? Justifica la teva opinió donant, almenys, una bona raó a favor i una en contra.
5. Penses que aquestes regles poden tenir alguna cosa a veure amb tu?

ULISSES i L'AUTOCONTROL

(Font: Costa, M. i López, E.: *Manual para el educador social*. Ministeri d'Assumptes Socials.)

Agafant-li la mà, i amb veu suau i persuasiva, Circe, la de les divines trenes, va avisar a Ulisses dels perills que quan es fes a la mar de nou l'amenaçarien en passar per davant de les costes de l'Illa de les Sirenes. Li va dir: Els seus cants són dolços i deliciosos, poderosament seductors. Si tu i els teus homes us deixeu encisar per ells i cometeu la imprudència d'acostar-vos a les platges de la seva illa, hi quedareu detinguts i us controlaran de tal forma que mai més no podràs assolir la teva fita més dolça i desitjada: tornar a la teva pàtria i fondre't en estretes abraçades amb Penèlope.

Ulisses va escoltar amb atenció els consells de Circe i va assegurar-li que ell, curtit com estava en l'adversitat, seria capaç de dominar-se. Circe no dubtava de les habilitats d'Ulisses per privar-se momentàneament d'un plaer immediat per tal de poder assolir una fita demorada però més plaent. Però coneixia també que l'intens atractiu del cant de les sirenes podia anul·lar els seus esforços d'autocontrol i fer-li oblidar les prudents advertències. Per això, li va suggerir a Ulisses algunes estratègies que farien més efectives les seves bones intencions i la seva capacitat per a dominar-se.

Va aconsellar-li, en efecte, que passessin per davant de l'illa sense aturar-se i que, fins i tot abans d'arribar a les immediacions, els seus homes es tapessin bé les orelles amb cera per no sentir els seus cants. I en quan a ell, si desitjava donar-se el gust de sentir el deliciós cant, en aquest cas, faria que els seus homes el lliguessin ben lligat al pal de la nau, i hauria d'advertir-los molt seriosament que encara que els ho supliqués o manés, ells no el deslligarien, perquè si ho fessin podria ser irreprimible la temptació de dirigir la nau cap a les platges de les quals sortien les dolces veus.

Quan a trenc d'alba van desfermar amarres i es feren a la mar, i la nau arribà a l'Illa de les Sirenes, Ulisses i els seus homes posaren en pràctica el pla aconsellat per Circe. Les sirenes, advertides de la seva presència, es lliuraren als seus cants melòdics.

Ulisses va poder comprovar l'impacte emocional tan vehement que li produïen en el seu cor aquelles veus. Observà el seu irreprimible desig de seguir escoltant-les, inclús arribà a fer senyals suplicant als seus homes perquè el deslliguessin, però aquests no feren res, ajudant-lo així a

dominar-se. Per fer-se més tolerable la privació del plaer d'acostar-se, pensava en l'habilitat que estaven mostrant els seus homes i sobretot en la recompensa més bella, Penèlope. Es sentia satisfet de poder comptar amb els recursos i la companyia dels seus homes i es sentia orgullós de ser el valent, prudent i enginyós Ulisses que tots coneixien i que tots esperaven que seguia sent. "Ulisses, ho estàs fent bé, et mereixes la recompensa final"- es deia a si mateix.

I quan per fi la nau s'allunyà de l'Illa de les Sirenes, Ulisses va comprovar que les seves habilitats per donar-se alè i els canvis fets en el seu entorn havien estat efectius. Havia evitat hàbilment els riscos de quedar-se per sempre retingut a la praderia de l'Illa de les Sirenes on hauria d'esperar l'arribada de la mort calcinat pel sol. Havia valgut la pena seguir els consells de Circe.

QÜESTIONS sobre la lectura

1. Busca qui era Ulisses en una enciclopèdia i fes-ne un resum del més important.
2. Has pensat què vols, sobretot, de la vida? A quines coses donaries preferència? Escribe sobre quina seria "la teva fita més dolça i desitjada".
3. Segons la narració cal, a vegades, "privar-se d'un plaer immediat per tal de poder assolir una fita demorada però més plaent". Posa'n exemples.
4. Pensa exemples de coses que podrien ser pels joves d'avui com el cant de les sirenes per Ulisses. Quines creus que són més perilloses? Justifica-ho.
5. Eren necessàries les estratègies que Circe aconsella a Ulisses? Per què?
6. Pensa estratègies per fer front al cant de les sirenes més fort per tu.
7. Entens la satisfacció final de Ulisses? Per què?
8. Qui pot fer el paper de Circe pels joves d'avui?

AUTOCONTROL

Basat en els llibres:

- BORBA, M. : Inteligencia moral, ed. Paidós, 2001
- A.A.V.V.: Educar con inteligencia emocional, ed. Plaza & Janés, 2000.

Et presentem una fórmula d'autocontrol que és molt senzilla d'enunciar, però més difícil de posar en pràctica quan cal i encara més adoptar-la com a hàbit sempre que ens adonem que perdem el control. Per això, i com a qüestió prèvia, cal que ens coneixem bé i que siguem sensibles als nostres senyals particulars, que ens avisen quan ens comença a dominar un sentiment negatiu (enfadament, odi...). Aquests senyals poden ser: parlar més alt, apretar els punys, que el cor batega més de pressa, que la boca queda seca, etc.

La fórmula es pot resumir així: 1 + 3 + 10

Vol dir que quan t'adonis que perds el control hauries de fer el següent:

- **1:** Parar-te i dir-te a tu mateix **1** vegada: "Calma" (o una expressió semblant)
- **3:** Respirar fondo **3** vegades, molt lentament i profundament, des de l'abdomen. Va bé inspirar pel nas tot comptant fins a 5 o més, aguantar una estona l'aire i espirar tot traient l'aire per la boca i comptant també fins a 5 o més.
- **10:** Comptar molt lentament fins a **10**.

L'Ocasión fa l'amic. Obra de teatre del grup **Els Comediants**

---

1. Fes un resum del que passa a l'obra.
2. Descriu cadascun dels 4 nois i la noia. Explica com són i fixa't que representen diferents formes o prototips de ser jove.
3. Fes un anàlisi del diàleg entre en Ferran i en Sergi (pàg. 29), contestant les següents preguntes:
  - 3.1.- Què li contesta, d'entrada, en Ferran a en Sergi quan aquest li pregunta "què vols?"? Per tant, com el contesta? Explica per què.
  - 3.2.- I, en Sergi, a continuació, què i com el contesta?
  - 3.3.- Després, què passa? Què fan ells dos?
  - 3.4.- Suposa que en Sergi hagués contestat malament (per exemple, insultant-lo, colpejant-lo...) Què hauria passat probablement?
  - 3.5.- Què et sembla que és el millor: el que ha passat a l'obra o el que hauria pogut passar? Justifica la teva resposta.
  - 3.6.- Ho pots relacionar amb el que et va passar a tu? Explica't.

COMBESQUE, M. A.: *El coccalero. Un tràfic criminal.* Barcelona, ed. Brúixola, 2001. Col. *Jo acuso, Amnistia Internacional.*

Sobre la segona narració vivencial: *Charly, una història del carrer.*

1. Llegeix atentament aquesta impressionat narració que es basa en fets reals ocorreguts a una ciutat francesa (i, per tant, europea occidental) qualsevol. Com veuràs descriu amb molt detall com viu i què sent un drogoaddicte.
2. Transcriu alguna de les descripcions que més t'hagin impressionat sobre l'estat de'n Charly i comenta-la.
3. Posa't al lloc de les seves víctimes, a les quals roba per poder comprar-se la seva dosi. Exposa coses que li podrien dir cadascuna de les tres persones. Per què en Charly no se n'adona?
4. Amb el grau de dependència que té en Charly, quina mena de benestar obté amb les seves dosis? Quant li dura? Explica't.
5. Anota el màxim de coses que ha perdut en Charly amb la seva dependència (en la narració ja n'apunten moltes).
6. Creus que val la pena viure d'aquesta manera? Explica't bé.

LES PRIMERES MADUIXES. Conte cherokee.

J.J. de Olañeta, editor, 1994. Palma de Mallorca

Fa molt de temps, quan el món era nou, el Creador va fer un home i una dona. Els va fer tots dos alhora perquè cap d'ells no estigués sol. Es casaren, i durant molt de temps varen viure plegats i foren feliços.

Aleshores, una tarda, l'home va tornar a casa després de caçar i es va trobar que la dona encara no havia començat a fer el sopar. Se n'havia anat a collir flors.

L'home es va enfadar.

- Tinc gana! - digué amb un to fred -. Que potser esperes que mengi flors?

Llavors la dona també es va enfadar. Havia collit les flors amb la idea de compartir-ne la bellesa amb el seu espòs.

- Les teves paraules em fereixen - digué -. No vull viure més amb tu.

Es va girar cap a l'oest i va començar a caminar en direcció al Sol. El seu home la va seguir, però ella caminava massa de pressa. No la podia aconseguir. La va cridar, però ella no el sentia. Va córrer tant com va poder, però la dona anava molt més lleugera.

El Sol observava com el marit seguia la dona. El Sol va veure com n'estava de dolgut, l'home, i es va apiadar d'ell.

- Encara estàs enfadat amb la teva dona? - va preguntar el Sol.

- No - digué l'home -, vaig ser un beneit dient-li aquelles coses. Però no puc aconseguir-la per dir-li que n'estic penedit.

- Jo t'ajudaré - va fer el Sol.

El Sol va enviar un raig de llum sobre la Terra, davant de la dona. Allà on brillà la llum, creixeren gerds. Els gerds eren madurs i semblaven molt bons, però la dona no s'hi fixà i continuà caminant.

El Sol ho va provar una altra vegada. Va enviar un raig de llum, i creixeren nabius. Relluïen al sol, però la dona no se n'adonà. Continuà caminant cap a l'oest, i cada vegada deixava més enrere el seu home.

El Sol ho provà per tercera vegada. Allà on els seus raigs tocaren la Terra, creixeren móres. Eren negres i grosses, però la dona estava massa enrabiada, i no s'hi va fixar.

Finalment, el Sol va fer un esforç suprem. Va il.luminar l'herba davant mateix dels peus de la dona, i aparegueren les maduixes. Brillaven com foc a l'herba, i la dona va haver d'aturar-se quan les va veure davant seu.

S'agenollà, n'arrencà una i la mossegà. Mai no havia tastat res com allò. Aquella dolçor li recordava com havien estat de feliços ella i el seu espòs abans de barallar-se.

- He de collir fruita d'aquesta per el meu home - digué, i va començar a collir maduixes.

I encara n'estava collint quan l'home va aconseguir-la.

*- Perdona'm per totes les coses que t'he dit - digué l'home. I ella li va respondre compartint amb ell la dolçor de les maduixes.
Així és com les maduixes vingueren al món.*

ACTIVITATS SOBRE EL CONTE (que no és només infantil)

1.- Lectura atenta en veu alta.

2.- Què et sembla que vol dir?

2.1.- Per què s'enfaden?

2.1.1.-Sobre l'home. Posa't al lloc de l'home, què deu pensar en arribar a casa?

-Més endavant, com s'autocalifica l'home (quan parla amb el Sol)?
Què et sembla? Val la pena fer beneiteries?

-Quines conseqüències té el que fa?

-Altres coses que podria haver fet i conseqüències.

2.1.2.-Sobre la dona. Posa't, també, al lloc de la dona, què deu pensar quan torna el seu home de caçar?

-Com reacciona i què et sembla la seva reacció?

-Pensa altres maneres en què podia haver reaccionat i les seves conseqüències possibles.

2.2.- Per què el Sol s'apiada de l'home? Què en penses?

-Situacions en les quals podem compadir els altres.

2.3.- Per què la dona no s'adona ni dels gerds ni dels nabius ni de les mores?

-Pensa situacions de la vida quotidiana que siguin semblants.

-Com calificaries el nostre comportament en aquests casos? Per què?

2.4.- Què li passa a la dona quan prova una maduixa?

-Acaba tu mateix la següent frase: Poder compartir coses agradables amb la gent que estimes és _____

-Pensa coses que pugui ser agradable compartir.

-Tenim raons importants per voler estar bé amb els altres?

2.5.- L'home li demana a la dona que la perdoni? Què et sembla, l'ha de perdonar? Per què?

-Pensa situacions en què calgui el perdó. Descriu-les breument i justifica per què cal el perdó.

2.6.- La conclusió del conte és la següent:

Avui dia, sempre que mengen maduixes, els cherokees recorden que han de ser amables els uns amb els altres, que l'amistat i el respecte són tan dolços com el gust de les vermelles maduixes madures

-Comenta què et sembla.

-La teva conclusió és.....

Nike Air a : ISABEL CLARA SIMÓ: *Dones*, Barcelona, ed. Columna, 1997.

Llegeix amb atenció el conte *Nike Air* i contesta les següents preguntes:

1. Explica amb detall per què la mare vol comprar les bambes a en Lluís.
2. Què ha de fer la mare per aconseguir comprar-les? Concreta la teva resposta. Intenta posar-te al seu lloc i entendre per què fa el que fa.
3. Què vol dir "desmenjat"? (pàg. 49) Busca-ho al diccionari.
4. Fes un resum breu del conte.
5. Com qualificaries en Lluís? Què en penses, del seu comportament? Justifica la teva resposta.
6. Què en penses de la seva mare? Educa bé el seu fill? Justifica també la teva resposta.

FITXA DE COMPROMÍS

Cal que els teus compromisos siguin ben concrets i que els relacionis amb el que has treballat en aquestes sessions.

Jo, _____, alumne del curs _____,
em comprometo:

1.-

2.-

3.-

4.-

5.-

REVISIONS (de compliment i correccions)

CONCLUSIONS

Tal i com hem exposat en la primera part de presentació d'aquest material, aquest treball ha anat sorgint a partir de la pràctica amb alumnat castigat a un IES de l'eixample de Girona. Hem sistematitzat, reelaborat i ampliat el material que havíem anat improvisant d'una forma que ens sembla força satisfactòria. Per això pensem que ens serà molt útil perquè ens facilitarà molt la feina en els propers cursos. A més, permetrà fer-ne ús a tothom que vulgui. Cal dir que no sabem si en contextos molt més conflictius que el nostre pot ser d'utilitat. En tot cas, en el nostre centre, curs rera curs, aquesta intervenció d'educació moral amb l'alumnat castigat ha estat, en general, molt ben valorada per la direcció, pels tutors/es i també per l'AMPA. Per tant, creiem que, amb aquesta millora substancial del material, aquesta forma de concretar les mesures educadores que preveu el Decret de drets i deures només se'n podrà veure beneficiada.

Som conscients que aquesta forma de càstigs educatius no és més que una de les moltes possibilitats d'actuar educativament en relació als problemes de comportament i de convivència que hi ha en els centres docents. Nosaltres, amb la tranquil·litat que ens dóna aquest treball fet, creiem que ens hem de centrar a partir d'ara en altres aspectes, que alhora poden ajudar a trobar més el seu lloc a aquestes activitats de reflexió. En concret, volem desenvolupar:

- Mesures de reparació de danys. Pensem que s'ha d'entendre el concepte en un sentit ampli ja que fins ara només l'hem limitat a la neteja quan s'ha embrutit alguna cosa. Així pensem que tothom que col.labora a fer que una classe funcioni malament, ho ha de compensar d'alguna manera fent alguna cosa perquè funcioni millor. Dissenyar bones propostes en aquest sentit permetria completar molt bé les sessions més reflexives que hem programat en aquest treball.
- Mesures preventives. Pensem que la prevenció és el camp més complex però alhora el fonamental i més decisiu per garantir una bona convivència en els centres docents i alhora en la societat. Justament aquest aspecte, que també l'incloïem com un dels objectius del nostre projecte, només l'hem encetat (proposta de l'annex).

BIBLIOGRAFIA

Només hem relacionat la bibliografia general que ens ha servit per elaborar tant el projecte com el treball definitiu. Les obres concretes sobre les quals hem elaborat les fitxes per a l'alumnat estan ja ben referenciades i comentades en les pàgines corresponents.

- A.A.V.V. (1990): *Educar para la paz. Una propuesta posible*. Madrid, ed. APDH- CIP.
- A.A.V.V. (1998): *Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona, ed. Graó.
- ALONSO-GANCEDO, N i IRIARTE, C. (2005) : *Programa educativo de crecimiento emocional i moral: pecemo*. Málaga, ed. Aljibe.
- BERKOWITZ, M.W. (1995): "Educar la persona moral en su totalidad" a *Jornades d'Educació en Valors i Desenvolupament Moral*, UB i ICE de UB, maig de 1995.
- BINDÉ, J. (dir.): *Cap on van els valors?*. Barcelona, Centre UNESCO de Catalunya, 2005.
- BORBA, M. (2004): *Inteligencia moral. Las 7 virtudes que los niños deben aprender para hacer lo correcto*. Barcelona, ed. Paidós, 2001 (ed. original).
- CARDÚS, S.: *Ben educats*. Barcelona, edicions La Campana.
- CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA (2002): *La convivència en els centres escolars*. XII Jornades de Consells Escolars de Comunitats Autònomes i de l'Estat. Santiago de Compostel.la, maig 2001.
- CORTINA, A. (1994): *La ética de la sociedad civil*. Madrid, ed. Anaya, 2000 (4ª ed.).
- CORTINA, A. (2000): "Razones del corazón. La educación del deseo". 9 p. Recuperat 19/12/2000, a <http://www.elpais.es/es/p/d/suplemen/educa/otras/cortina.htm>
- De PUIG, I. (2004): "Tres aspectes claus de l'educació ètica" a *Butlletí Filosofia 3/18*, Novembre-Desembre, 2004.
- ETXEVERRIA, X. (2004): "Educación en virtudes cívicas ante la violencia de ETA" en *Cuadernos Bakeaz*, n. 61.
- GÜELL, M i MUÑOZ, J.(1998): *Desconeix-te tu mateix*. Barcelona, ed. 62.
- LIPMAN, M.; SHARP, A.M.; OSCANYAN, F. S. (1991): *Filosofia a l'escola*. Vic, ed. Eumo/ IREF, 1980 (1ª ed. original)
- MARINA, J. A.(2004): *Aprender a vivir*. Barcelona, ed. Ariel.
- MORIN, E.; CIURANA, E. R.; MOTTA, R.D. (2003): *Educar en la era planetaria*. Barcelona, ed. Gedisa, S.A.
- PUIG, J.M.; TRILLA, J. : "La educación en valores. Cuestiones de hoy y mañana" en *Cuadernos de Pedagogia*, n. 240.

- SASTRE, G. i MORENO, M. (2002): *Resolución de conflictos y aprendizaje emocional. Una perspectiva de género*. Barcelona, ed. Gedisa, S.A.
- SERRA, A. (2005): *PNL para docentes. Mejora tu autoconocimiento y tus relaciones*. Barcelona, ed. Graó.
- TERRICABRAS, J. M. (2002): *I a tu, què t'importa? Els valors. La tria personal i l'interès col·lectiu*. Barcelona, ed. La Campana.
- TERRICABRAS, J. M. (1983): *Ètica i llibertat. Un assaig*. Barcelona, ed. Curial.
- WATKINS, Ch.; WAGNER, P. (1991): *La disciplina escolar. Propuesta de trabajo en el marco global del centro*. Barcelona, ed. Paidós i Centro de Publicaciones del M.E.C.

ANNEX

PROPOSTA de TREBALL per a PRINCIPI DE CURS sobre

- **DRETS I DEURES DELS ALUMNES**
  - **NORMES DE CONVIVÈNCIA**
-

Objectiu d'aquesta proposta de treball: que l'alumnat del centre tingui un coneixement clar de quins són els seus drets i deures i per quines normes bàsiques es regeix el centre.

Justificació: aquest coneixement, que no es pot donar per suposat, és una condició necessària, obviament no suficient, pel seu compliment i, per tant, perquè el centre funcioni bé. És només una **mesura preventiva**.

La nostra proposta es pot esquematitzar en 3 punts:

1. Clavar a cada classe **una (sola) còpia plastificada** que reculli la idea que tots els éssers humans tenim drets i deures i, alhora, els drets i deures bàsics dels estudiants.
  - Hauria de ser a les classes de forma permanent i en un lloc ben visible perquè és el fonament del respecte que cal en tota convivència.
  - Caldria, també, facilitar als tutors/es alguns suggeriments per comentar breument o treballar més detingudament a classe aquesta qüestió. També ho pot fer directament la responsable de les mesures educadores (document següent).
2. Clavar a cada classe les **normes de convivència que es cregui oportú recordar (cal consensuar-ho cada curs amb l'equip de tutors)**.
  - No crec que calgui plastificar perquè és una qüestió més variable i que es pot voler modificar en funció de moltes circumstàncies.
  - Segurament els cursos més adequats per treballar aquestes normes són els inicials: 1r d'ESO (proposta en el document següent) i 1r de Batxillerat. En els altres cursos pot ser suficient recordar-les, com ja s'ha anat fent fins ara a principi de curs, però també clavant una bona còpia de les normes bàsiques.
  - Proposta per a 1r de Batxillerat. Fer una reflexió sobre el sentit d'estudiar (al nivell no obligatori), concretar alguns objectius i deduir algunes normes perquè es puguin assolir aquests objectius. La

reflexió pot ser oral i/o escrita i es pot recolzar en textos. És més filosòfica i es podria fins i tot realitzar a partir d' aquesta assignatura comuna.

A banda de les propostes anteriors, ajudaria a crear les condicions per assolir aquest objectiu que l'alumnat pugui disposar dels **documents bàsics** que fan referència tant als seus drets i deures fonamentals com a les normes de convivència.

- Deixar a la Biblioteca tant una còpia del Reglament de Règim Intern vigent com del Decret de Drets i Deures de l'alumnat (segurament si es deixessin a cada classe no serien més que una font de problemes).

- Informar, en les còpies que es pengin a classe, que poden trobar els documents complets tant a la Biblioteca com a la pàgina web del centre.

3. El document proposat per la Direcció sobre ***Principis bàsics de funcionament*** a partir del RRI (document que crec que cal revisar) i la **signatura** posterior crec que també s'haurien de passar només en els cursos inicials, 1r d'ESO i 1r de BAT, donant-li la formalitat d'una mena de contracte i en el context del treball proposat en el punt anterior. Repetir-ho, si no està ben justificat, no crec que millori la seva efectivitat.

A més, segurament no seria mala idea que la primera proposta també es concretés pel **professorat**, o sigui, que **a la sala de professors hi hagués els nostres drets i deures**.

QÜESTIONS PER PENSAR sobre

- **LA RELACIÓ** que **HI HA** entre **DRETS i DEURES**
- **QUINES SÓN LES FINALITATS D'UN CENTRE EDUCATIU**
- **LES NORMES** que calen **PER REALITZAR AQUESTES FINALITATS**

Et proposem que hi reflexionis perquè:

- Volem que siguis un bon alumne o una bona alumna del Sobrequés i també millor persona.
  - Volem que col.laboris en el bon funcionament del nostre centre, que ara és també el teu centre.
  - Volem que entenguis que el que et demanem en signar el document **XXX** és **JUST**, etc, etc.
-

1.- Pensa algun dret que tens com estudiant.

2.- Què vols que facin els altres amb aquests teus drets? (per exemple, què diries si un professor et colpegués fort amb un regle perquè no has contestat bé alguna pregunta?) Concreta què vols amb algun exemple de la primera pregunta.

3.- Què has de fer tu, per tant, amb els drets dels altres? Explica't bé.

4.- Així doncs, quin és el teu primer deure i el de tots els éssers humans?

5.- Si jo vull que els altres compleixin el seu **DEURE** de respectar els meus _____, jo tinc també el _____ de respectar els seus **DRETS**.

6.- A les classes també hi ha professores i professors. Pensa quins són alguns dels seus drets.

7.- Concreta quins deures impliquen per a tu aquests drets.

8.- Fes una llista d'almenys cinc deures o obligacions que tens a classe i justifica'ls a partir dels drets que tenen els altres. Per exemple: jo tinc el deure de callar i escoltar perquè els altres companys/es tenen el dret de seguir la classe i el professor o la professora té el dret que es respecti la seva feina.

Per saber quins drets i deures se't reconeixen en el sistema educatiu actual, pots consultar el RRI del nostre centre que els inclou o el resum que hi ha a classe.

9.- Què hi has de venir a fer a l'institut? Pensa quines són les finalitats fonamentals dels centres educatius i la raó per la qual la societat s'hi gasta tants diners (val la pena saber que una plaça en un centre educatiu de secundària costa, entre tot, uns _____ euros de promig)

10.- Seria possible assolir aquestes finalitats sense normes? Justifica la teva resposta.

11.- Concreta algunes normes bàsiques per assolir les finalitats fonamentals dels centres educatius.

Totes les normes estan al nostre RRI i les que volem destacar les tens penjades a classe.

12.- Repassa les normes de convivència.

·Hi són totes les que havies pensat com a bàsiques?

·N'hi ha alguna amb la qual no hi estàs d'acord? Justifica la teva resposta (la raó última ha de tenir relació amb les finalitats dels centres).

·Justifica perquè estàs d'acord amb la resta.

·N'hi afegiries alguna? Per què? (Sàpigues que qualsevol conjunt de normes és modificable i millorable!)

13.- Quin deure tens en relació a aquestes normes de convivència?
Justifica-ho tenint en compte les finalitats dels centres educatius i també els drets dels seus membres.

**Lògicament el que cal és que compleixis els teus deures i segueixis les normes (que tampoc costa tant!)
Si no ho fas, ens cal prendre MESURES que també tens indicades al RRI (*règim disciplinari*)**